

משנה - נזיר - עיקר תוי"ט

[פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#) • [פרק ט](#)

פרק א

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

פרק ב

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#)

פרק ג

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

פרק ד

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

פרק ה

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

פרק ו

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#)

פרק ז

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#)

פרק ח

[משנה א](#) [משנה ב](#)

פרק ט

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה

א

פרק

פרק א - משנה א

א ויִלְפִינֵן לְהוּ מִקְרָא בְּרִישׁ פֶּרֶק קָמָא דְנִדְרִים: **ב** וּמְכַל מְקוּם בְּעִינֵן שְׂיֵהָא נְזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו, דְּקַבְּלָהּ בְּלֵב אֵינָה כְּלוּם, דְּגִבֵּי נְזִיר כְּתִיב [בְּמִדְבָּר ו] כִּי יַפְלִיא, שְׂיִפְרֹשׁ בְּפִיו, אֲבָל כִּי נְזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו וּפְרֹשׁ בְּשִׁפְתָיו אֵהָא וּבְלָבוּ חָשֵׁב לְהִיּוֹת נְזִיר מִחֻשְׁבֵּת הַלֵּב מִהֲנִיא כְּאֵלוּ אָמַר בְּפִיו אֵהָא נְזִיר כְּזֶה שְׁעוֹבֵר לְפָנָיו. תּוֹסְפוֹת: **ג** דָּאֵי לָאו הָכִי דְלָמָּא אֲתִנְאָה כּוּי קָאָמַר. גְּמָרָא. וְאֶפְלוּ נְזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו. תּוֹסְפוֹת. וְעֵינֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **ד** שְׁהַעֲלִיגִים מִן הָאֲמוֹת הַמְשֻׁתְּפִין לְיִשְׂרָאֵל הֵיוּ מְשַׁבְּשִׁין לְשׁוֹן נְזִיר עַל צַד שְׁנוּי לְשׁוֹנָם, אַחַר כֵּן נֶעְתַּק זֶה אֶל הַהֲמוֹן וְנִפְסַד הַלְשׁוֹן לְפִי דְבוּרָם. הַרְמַב"ם. וְהוּא הִדִּין לְשָׂאֵר כְּנוּיִים כְּפִי הַמְּקוּם וּכְפִי הַזְּמַן, כְּמוֹ שְׂאִיתָא בְּפֶרֶק קָמָא דְנִדְרִים מְשֻׁנָּה ב': **ה** גְּמָרָא. וּלְגוּפִיָּה לֹא אִיצְטְרִיךְ, דְּהָא בְּרִישָׁא אֶפְלוּ הִיא אֹמַר אֵהָא הָרִי זֶה נְזִיר, אֶלָּא לְדִיוקָא אִיצְטְרִיךְ, טַעְמָא דְאָמַר כְּזֶה, הָא אֹמַר הָרִינִי אֶפְלוּ נְזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו לֹא מִהֲנִי, דְּטַפִּי מְשַׁמַּע אֵהָא כְּזֶה מִן הָרִינִי כִּי לֹא סֵיִם כְּזֶה. תּוֹסְפוֹת. וְעֵינֵן לְעֵיל רִישׁ פֶּרֶק ד': **ו** מְסַלְסַל. הֲנִי לָאו יָדוֹת נִינְהוּ, דָּאִם כֵּן לִיתְנִינְהוּ לְעֵיל, אֶלָּא כִּינֵן דְּגִמַר דְּבוּרוֹ אֶלָּא שְׂלֵא פִרְשׁ לְהִדְיָא אֲנִזִּירוֹת וְאֲנֵן הוּא דְמִפְרָשִׁים דְּבוּרִיָּה, מְשַׁמַּע דְּנִזִּירוֹת בָּא לֹמַר כִּי אָמַר הֲנִי לְשׁוֹנוֹת וְתַפְס בְּשַׁעֲרִיָּה. תּוֹסְפוֹת: **ז** דָּאֵי לֹא הָכִי, מְסַלְסַל אֵימָא שְׁמַקְבֵּל עָלָיו לְלַמֵּד תּוֹרָה דְּכְתִיב [מְשַׁלֵּי ד] סְלִסְלָה וְתִירוּמְמָךְ, מְכַלְכֵּל אֵימָא לְמִיזֵן עֲנִיִּים כְּדְכְתִיב וַיְכַלְכֵּל יוֹסֵף וְגו' [בְּרִאשִׁית מ]. גְּמָרָא. אֲבָל בְּשִׁלּוּחַ פְּרַע לֹא אֹקִים לָהּ בְּגִמְרָא כְּשִׁתּוּפָס בְּשַׁעֲרוֹ, וּמְבִיא קָרָא דְמְשַׁמַּעוּתִיָּה גְדוּל שַׁעֲרָא דְכְתִיב [שִׁיר הַשִּׁירִים ד] שְׁלַחְנָךְ פְּרָדָס רְמוּנִים. וּבְרַמְבַּ"ם בְּחַבּוּרוֹ מְשַׁמַּע דְּבַעֲי אַחִיזַת שַׁעֲרָא גַם לְשִׁלּוּחַ פְּרַע:

פרק א - משנה ב

[ח] הרי זה נזיר. גמרא, מאי טעמא, אמר קרא [במדבר ו] מיין ושכר יזיר, ופרש רש"י דמשמע דאפלו לא נזר אלא מיין לחודיה הוי כנזיר מכלם: **[ט]** כשמשון. ופרש רש"י ותוספות דכשאומר שמשון ואי נמי שמשון בן מנוח לא סגי עד שיאמר עוד סימן אחד משלשה סימנים, כבעל דלילה כוי, ואי אמר חד מהני שלשה סימנים בלבד נמי סגי. ולהרמב"ם בכל חד סגי ואפלו אומר כשמשון בלבד. ומהר"ב בסוף פרק ט' מוכח דסבירא ליה כדעת הרמב"ם. ועין תוספות יום טוב: **[י]** שמשון. כדתנן בסיפא שמתר להטמא למתים, וכתב הרמב"ם ואשר התירו לו זה שהוא לא נדר בנזיר אבל המלאך אמר לאמו כי נזיר אלהים יהיה הנער. ענינו פרוש. ותימה דאם כן הריני כשמשון למה יהיה נזיר, והרי אין נזיר עד שיתפס בדבר הנדור כדתנן ריש פרק ב' דנדרים, והנזירות מכלל הנדרים הוא שנאמר כי ידר נדר נזיר. תוספות יום טוב. ועין עוד: **[יא]** בתער. ולא לגמרי, מאבשלום שלא גלח לגמרי, שהרי נתלה בשערו. תוספות. כלומר שהרי מעשה תליתו סמוך למעשה גלוחו היה: **[יב]** שלש בהמות. בשעה שמקל, הלכה למשה מסיני, ואסמכתא מאבשלום מדאמר אשלים נדרי, חטאת עולה ושלמים כנזיר טהור. קרבן טמאה, שתי תורים ואשם. תוספות: **[יג]** ואם נטמא כוי. לא אתא לאשמעינן אלא החלוקים שבין נזיר עולם לנזיר שמשון אבל ביין אסורים שניהם. ועין תוספות יום טוב:

פרק א - משנה ג

[יד] וזה לשון הרמב"ם, וזה ענין מקבל, ואמנם סמוך לזה על דרך סימן: **[טו]** גמרא. ולא אמרינן דלהוי נזיר לעולם כמו במשנה דלקמן, דאם הוא רצונו לומר כן הנה ליה להזכיר מנגן סוף העולם, דיודע הוא שפיר דהעולם יש בו חמש מאות שנה מהלך והנה ליה למימר חמש מאות שנים, ולפיכך אזלינן לקלא. וגדולה רצונו לומר טריחא עלי, וקטנה כלומר דלא טריחא. תוספות: **[טז]** אחת. צריכי, דלא תימא דדי לנו מאותה שעה לעשותה יום ומצטרפין בהדי שלשים יום ויהיה שלשים ואחד יום, קא משמע לן כיון שיש להוסיף על דבורו מוסיף נזירות שלם. גמרא ותוספות: **[יז]** אחת ומחצה. הכי נמי קרב נזיר אצל מחצה, שלא היה יכול לקרב יותר, דהריני נזיר מחצה לא משמע על מה מחצה. תוספות. וצריכא, דלא תימא דשאני שעות דאין נודרים לשעות כוי אבל הכא דנחית לדוקא אימא לא לימני אלא ארבעים וחמשה יום. גמרא

ותוספות: **{יח}** שְׁתִּים. דְּסָמִיד נְזִיר בְּדַבּוּרוֹ אֶצֶל הַיּוֹם וְאֶצֶל הַשָּׁעָה.
תוספות: **{יט}** דְּוָדָא חֵיל עָלֶיהָ שְׁלֹשִׁים וְאַחַד יוֹם, דְּיוֹם אֶחָד מִצְטָרֵף
שְׁפִיר בְּהַדֵּי שְׁלֹשִׁים יוֹם לְמַהְוֵי נְזִיר כָּל שְׁלֹשִׁים וְאַחַד יוֹם. וְהוּא הַדִּין אִם
אָמַר הַרִינִי נְזִיר שְׁלֹשִׁים וְיוֹם אֶחָד, דְּלֹא הוּי נְזִיר אֶלָּא שְׁלֹשִׁים וְאַחַד יוֹם
כִּיּוֹן שְׁהַפְסִיק בְּתַבַּת שְׁלֹשִׁים, דְּאַרְיִשָּׁא קֵאִי, אֶלָּא דְנִקֵּט אֶחָד מִן הַדִּינִין,
וּמִמָּאִי דְסָלִיק חֵלֶק דְּהֵינּוּ דְקָאֻמַר הַרִינִי נְזִיר וְשָׁעָה אַחַת. תוספות:

פרק א - משנה ד

{כ} עוֹלָם. לְפִי שְׁשַׁעְרוֹת רֵאשׁוּ מְרַבִּים מְשֻׁנֵי חַיִּו. רַשִׁי: **{כא}** גְּמָרָא. וּפְרֵשׁ
רַשִׁי, אֲבָל מִכָּאן וְעַד סוֹף עוֹלָם דְלַעִיל אִי נִמְי עַד מְקוֹם פְּלוּנִי דְלַקְמוֹן, אִף
עַל גַּב דְכַמָּה פְּרָסְאוֹת אִיכָּא, סְדָנָא דְאַרְעָא חַד הוּא. וְעַיִן תוספות יום
טוב:

פרק א - משנה ה

{כב} הַבֵּית. פְּרוּשׁ בֵּית רִיקְנִית אוֹ קֶפֶה רִיקְנִית. תוספות: **{כג}** אִם אָמַר
כו'. אֲבָל מִסְתַּמָּא לֹא, מְשׁוּם שְׁאִינוּ בְּמִשְׁמַע הַלְשׁוֹן כְּמוֹ גַבֵּי מִכָּאן וְעַד סוֹף
הָעוֹלָם: **{כד}** דְכַרְבִּי אֶתְיָא. אֲבָל לְתַנָּא קָמָא דְהַלְכְתָּא כְּוַתִּיָּה לֹא הוּי נְזִיר
אֶלָּא לְשׁוֹן יוֹם וְלֹא יוֹתֵר, וּמִטְעַם שְׁפַתוֹב בְּסַמוּךְ, וְזֶה הָוָה לְהוּ לְהַרְ"ב
וְהַרְמַבִּ"ם לְפָרֵשׁ, וְצָרִיד עִיוֹן. וְעַיִן תוספות יום טוב: **{כה}** חֲרָדֵל. וּבְגָמָרָא
וְאִימָא לִיחְזִיָּה כְּאֵלוּ הִיא מְלָאָה קְשׁוּאִין וְדְלוּעִין וּלְהוּי לִיָּה תַקְנִתָּא
כְּמִסְפָּר הַקְשׁוּאִין שְׁמַחְזִיקַת הַקֶּפֶה, מִי לֹא תִנּוּ סַפֵּק נְזִירוֹת מִתֵּר, וּמְשֻׁנֵי,
הֵתֵם לֹא נְחִית לְנְזִירוֹת, הֵכָא נְחִית לְנְזִירוֹת, שְׁאֶפְלוּ תַדִּינִיָּה בְּקְשׁוּאִין הַרִי
הוּא נְזִיר עַל כָּל פְּנִים, וְכִיּוֹן דְנְחִית לְנְזִירוֹת בְּמָאִי לְסַלְקָהּ, דְדַלְמָא כְּחֲרָדֵל
קִבֵּל עָלֵיו. וּפְרִיד אֶפְתִּי כְּשֶׁהַשְּׁלִים נְזִירוֹת דְקְשׁוּאִין הָוָה לִיָּה כְּלֹא נְחִית
לְנְזִירוֹת. וּמְשֻׁנֵי הֵאִי תַנָּא בְּהָא כְּרַבִּי סְבִירָא לִיָּה דְאִם לֹא אָמַר הַרִי עָלֵי
נְזִירוֹת כּו' אִינוּ מְגִלַח אֶלָּא לְשָׁנִים עֶשֶׂר חֲדָשׁ. וּכְלוּמַר וְשָׁמָא כְּחֲרָדֵל קִבֵּל,
וְנִדוֹן עַד יוֹם מוֹתוֹ נְזִירוֹת חַד וְאַרְדָּ וּכְפִרוּשׁ רַשִׁי וְתוספות, וְלֹא קְשִׁיָּא
הָא לְאַחַר שָׁנִים עֶשֶׂר חֲדָשׁ הוּי כְּמִסְלַק מְנְזִירוֹת, דְּהָא דְמְגִלַח לְשָׁנִים עֶשֶׂר
חֲדָשׁ אִינוּ אֶלָּא הַקְלַת הַכְּבֻדָּת הַשְּׁעָר בְּעֶלְמָא וְלֹא גְלוּחַ מִמֶּשׁ, אִם כֹּן לִית
לִיָּה תַקְנִתָּא. נִרְאָה לִי:

פרק א - משנה ו

[כו] גמרא, דכיון שהחזיק בדרך מוכחא מלתא דאדעתא דלהוי נזיר כל זמן שיהא בדרך קאמר, ועוד דכיון דהחזיק בדרך ליכא למימר דאריכא ליה מלתא מכאן ועד מקום פלוני, דהא חזינו דלא אריכא ליה דרך, דהחזיק בדרך כב. רש"י. והתוספות כתבו דמסתמא מפני אנסי הדרך קבל עליו נזירות להנצל מסכנת הדרך, לכך אומדן מהלך הימים עד מקום פלוני:

פרק א - משנה ז

[כז] ומיהו פליגי תנא קמא ורבא יהודה אתנא קמא דמשנה ד', דהתם דלא אמר כמנין סבירא ליה כרבי. ומהאי טעמא אתיא משנה ה' כרבי יהודה דהכא, ואם כן קשה דהתם פסקו הרמב"ם והר"ב לא כרבי, ומשמע אלא כתנא קמא, והכא פסקו כרבי יהודה. וצריך עיון:

ב

פרק

פרק ב - משנה א

[א] בגמרא. ואם תאמר לימא בית הלל סבירא להו יש שאלה להקדש, ויש לומר משום דאפתי לבית הלל נהי דנזיר מנין לא הוי, מיהו להוי נדור מן הגרוגרות, להכי קאמר דפטור לגמרי, שלא התנדב בדרך המתנדבים, שאם בא להיות נדור מן הגרוגרות הנה ליה למימר בלשון קונם בדרך הנודרים. תוספות: **[ב]** ואם תאמר והא איהו נזיר קאמר, ואיך יהיה

נדור. ויש לומר נזיר לשון הפרשה כאלו אמר הריני פרוש מן הגרוגרות. ואף על גב דרבי יהודה סבירא ליה דאמר קרבן בלא כ"ף לא הוי נדר בקרבן, באומר עלי לא בעי כ"ף. תוספות, ועין תוספות יום טוב: **ג** ואם כן רבי יהודה טעמא דבית שמאי אתא לאשמעינן, ומצינו פיוצא בזה. ועין תוספות יום טוב:

פרק ב - משנה ב

ד וזה לשון הרמב"ם, אמרה זאת הפרה נזירה אני על דרך העברה, כמו שאומרים בני אדם בזמנינו זה בשביל הרבה מן הגלמים כשקשה עליו המלאכה בהם אומר נשבע זה הדבר שהוא לא יתפעל, כמו כן בלא ספק היה גם כן בזמנם. עד כאן. ובלשון הכתוב נמצא מחשבה אף בדבר שאין בו רוח חיים כמו והאניה חשבה להשבר (יונה א), ונמצא מחשבה בלשון אמירה (בראשית כז) ויאמר עשו בלבן. רש"י: **ה** הדלת. וצריכה, דלא תימא דוקא גרוגרות [ויבשר] מחלפי בענבים אבל בדלת מודו בית שמאי, ואי אשמעינן דלת הנה אמינא בהא אמרי בית הלל. גמרא. דפירי בפירי מחלף. רש"י. ועין תוספות יום טוב: **ו** הזה. אף על פי שבכתוב נמצא (משלי כו) הדלת תסב על צירה כוי כבר אמר החכם רבי אברהם בן עזרא כל אשר אין בו רוח חיים זכרהו ונקבהו: **ז** קרבן. כלומר נדור וכדלעיל, וכן מן הדלת שיך לדר בקרבן, שהרי כל דברים שבעולם יכול לאסור עליו בהתפסת קרבן: **ח** וכדמפרשינן ברישא ונראה לי לפרש דהכי קאמר היה בלבי לומר הרי פרה זו עלי קרבן כשאמרתי שהפרה אמרה שתהא נזירה אם עומדת היא שאני אומר הריני נזיר ממנה כוי. תוספות יום טוב. ועין עוד:

פרק ב - משנה ג

ט נזיר. כמו בנדר מן החרצנים דמשנה ב' פרק קמא, ולא קתני לה אלא משום סיפא: **י** פרש הרמב"ם אבל לא הגיע לשכרותו של לוט, שאז אינו בר חיובא:

פרק ב - משנה ד

[יא] שוֹתֵה יַיִן כּוֹי'. מְשׁוּם דְּכִתִּיב [בְּמִדְבָּר ו] נִזְרַר אֱלֹהֵיו עַל רֵאשׁוֹ, נִיחָא לְהוּ לְאַנְשֵי לְדוֹר בְּתַגְלַחַת. אֲבָל הוּא הַדִּין כְּשֶׁנּוֹדֵר עַל מְנַת לְגַלַּח: **[יב]** וּמִשְׁמַע דְּאִין לּוּ הַתְּרָה. וְכֵן פִּסְק הֶרְמֵב"ס. אֲבָל הֶרְאַב"ד כְּתַב שְׂאִם בָּא לְפִנֵּי חֲכָם וְאָמַר לּוּ כֶּד דְּרִדְךָ שְׂאַלְהָ שְׁהַחֲכָם מִתִּיר לוֹ, שְׂאִין פְּתַח לְנִדְרוֹ גְּדוּל מְזָה, וְלֹא אָמְרוּ אֲסוּר אֲלֵא כְּשֶׁהוּא סוֹבֵר לְהַתִּיר לְעַצְמוֹ מְזָה הַדְּרִדְךָ. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יג]** מִפְּנֵי כּוֹי'. כְּלוּמַר שְׂאַנֵּי צְרִיד לְטַמְאוֹת בְּהֵם וּלְטַפֵּל בְּהֵם בְּשֶׁכֶר מִחֲמַת דְּחֻקָא. תּוֹסְפוֹת. וְרִשְׁיִי פִּרְשׁ שְׂאִין קוֹבְרִין בְּאוֹתוֹ מְקוּם אֲלֵא הוּא: **[יד]** וְהַקְּשׁוּ בְּתוֹסְפוֹת, דְּמִי דְּמִי, דְּנִדְרֵי אֲנָסִים הֵינּוּ שְׂהַאֲנָס בָּא אַחַר כֶּד, אֲבָל בְּשַׁעַת הַנְּדָר לֹא יָדַע הַאֲנָס. וּמִפְּרִשׁ רַבֵּנוּ תַּם דְּמִתְנִיתִין נְמִי אִירִי שְׂהַאֲנָס בָּא אַחַר כֶּד, כְּגוֹן שְׂבִשַׁעַת הַנְּדָר הִיָּה בְּרִיא וְחֻזֵק וְיָכוֹל לְחִיּוֹת בְּלֹא יַיִן, וּלְבַסּוֹף הַחֲלִישׁ. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[טו]** וְעַל יְדֵי שְׂאַלְהָ מִתְּרִים אֵף לְרַבֵּי שְׂמַעוֹן, וְלֹא אֲסוּר אֲלֵא עַד שְׂיִשְׂאַל. וּמִכְּאֵן סִיעֵתָא לְפְרוּשׁ הֶרְאַב"ד דְּמִפְּרִשׁ לְאַסוּר דְּבִדְבְּרֵי תַנָּא קַמָּא דְּרִישָׁא הֵינּוּ נְמִי שְׂיִשְׂאַל: עַד

פרק ב - משנה ה

[טז] שְׂחִיב בְּהֵם בְּשַׁעַת הַתַּגְלַחַת כְּשֶׁנִּשְׁלַם הַנְּזִירוֹת. הֶרְמֵב"ס: **[יז]** מְשׁוּם דְּהַכִּי קֹאמַר, דְּאִי מִשְׂפַּחְנָא דְּהוּי נְזִיר אֲגַלְחִיהָ. גְּמָרָא: **[יח]** וְאִם לֹאוּ. שְׂאִין לְהֵם פְּקוּחוֹת זָה אֲלֵא כָּל אֶחָד הֵבִיא קֶרְבֵּן לְעַצְמוֹ, צְרִיד [כָּל אֶחָד] לְגַלַּח לְנְזִיר אַחַר לְהֵבִיא קֶרְבָּנוֹתָיו תַּחֲתָיו. תּוֹסְפוֹת:

פרק ב - משנה ו

[יט] שְׂבִזָּה הַכֹּל מוֹדִים שְׂאִינוּ מְבִיא אֲלֵא חֲצִי כּוֹי, כִּיּוֹן שְׂתַלָּה הַחֲצִי בְּקֶרְבֵּן. וּכְשֶׁאֹמַר [קֶרְבָּנוֹת] חֲצִי נְזִיר עָלֵי הַכֹּל מוֹדִים דְּכִלְיָה בְּעֵי אֲתוּיִי, כֵּן הוּא שְׂיִטַּת הַתּוֹסְפוֹת. וְכְתַב דּוֹשְׁמַע חִבְרוֹ וְאָמַר וְאַנֵּי, בְּכַדִּי נְקִט, דְּהָא בְּרֵאשׁוֹן נְמִי פְּלִיגִי. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ב - משנה ז

[כ] בן. פרוש הודאה ושבח להקדוש ברוך הוא שחנני וזכני ונולד לי בן. תוספות: **[כא]** הרי זה נזיר. בגמרא פריך פשיטא, ומשני משום סיפא בת טמטום כוי שאינו נזיר, דמהו דתימא לכשאבנה הוא דקאמר [דכתיב נפראשית **[כב]** ואבנה גם אנכי ממנה וכי נולד בת כוי בהני נמי בנוי ולהוי נזיר], קא משמע לן דלא: **[כג]** פשיהיה. יש נסחאות דלא גרסינן לה ולא ידענא אמאי שני בסיפא מלישנא דרישא: **[כג]** בת. דמהו דתימא ונלד דמחשבי ביני אינשי קאמר, דהינו בן, קא משמע לן דבת כוי נמי מקרי ונלד. גמרא:

פרק ב - משנה ח

[כד] בסוף פרקין דלעיל, גם משנה ה' דהתם כותיה: **[כה]** רבי שמעון אומר. ולא פליג אהא דנולד לו בן [טמטום כוי] דלעיל, דכשאמר שיהיה לי בן, ונדאי לא הנה דעתו אלא לבן ונדאי לא לטמטום, ולא פליג אלא היכא דהפילה בן זכר, דמספקא ליה דשמא הוי בן קימא והוי בן גמור. תוספות:

פרק ב - משנה ט

[כו] משלים. ואחר כך יגלח על שתיהם, ומביא שני קרבנות, אחד לנזירות בן ואחד לנזירות עצמו. אבל לא יגלח אחר שהשלים נזירות בן, דאם כן היאך ישלים נזירות שלו, כי לא יוכל לגלח בהשלמת נזירות, דאין גדול שער פחות משלשים יום, ונהי דאם נדר נזירות מרבה שיהיה נשאר אחר נזירות בן שלשים יום דאז היה יכול לגלח לנזירות בן להשלים נזירותו ולשוב ולגלח, מכל מקום במתניתין דמירי בסתם נזירות דהוי שלשים יום כוי, לכך לא יגלח עד שישלים שתי הנזירות ויביא שני קרבנות. רש"י ותוספות. והרמב"ם כתב דסבירא ליה דאפלו בנזירות מעטת יחזר וימנה שלשים יום. ובדעת הר"ב אין הקרע:

פרק ג - משנה ב

[א] שְׁשִׁים וְאַחַד. שֶׁכֶּשֶׁגִּלַּח הָרִאשׁוֹנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאַחַד נִגְמַר הַנְּזִירוֹת וּמִתְחַלֵּת נְזִירוֹת שְׁנֵי בּו בְּיוֹם, מִיַּד דְּהוּא אֲדָם שֶׁמִּקְבֵּל עָלָיו נְזִירוֹת בְּחֲצֵי הַיּוֹם שְׁאוֹתוֹ הַיּוֹם עוֹלָה לוֹ לְיוֹם שְׁלֹם, הַלְּכָךְ בְּיוֹם שְׁשִׁים כָּלוּ שְׁתֵּי נְזִירוֹת וּבְשִׁים וְאַחַד מְגַלַּח עַל הַשְּׁנֵי, וְנִמְצָא דְכָל תְּגִלַּחַת בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאַחַד. תּוֹסֵפוֹת:

פרק ג - משנה ג

[ב] סוֹתֵר. כְּדָכְתִּיב (בַּמִּדְבָּר ו) וְכִי יָמוֹת מֵת עָלָיו וְגוֹ' וְהִזְמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְלוּ: **[ג]** אֵלָא שְׁבַעָה. כְּדִי שְׁיָבִיא קַרְבָּנוֹתָיו בְּטַהֲרָה שְׁנֵי עָלָיו בְּשְׁלִישֵׁי וּשְׁבִיעֵי. רַשִׁי. וְהִנֵּנוּ סוֹתֵר שְׁבַעָה, שְׁאֲסוֹר לְשִׁתּוֹת יֵנוּ וְלִהְטָמָא לְמַתִּים עַד שְׁיָבִיא קַרְבָּנוֹתָיו. תּוֹסֵפוֹת:

פרק ג - משנה ד

[ד] וְאֵף עַל גַּב דְּסַבִּירָא לִיה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְקַצֵּת הַיּוֹם כְּכֹלוּ, הוֹאִיל דְּקָאָמַר מָאָה יוֹם, שְׁלָמִים מִשְׁמַע. רַשִׁי. וְקַצֵּת קֶשֶׁה דְּאֵלָא הִיכִי הָוָה לִיה לְמִימַר, דְּבִשְׁלָמָא כְּשֶׁאָמַר שְׁלֹשִׁים שְׁהִיָּה יָכוֹל לְדַר בְּנִזִּיר סַתָּם וְהָוָה שְׁלֹשִׁים, כִּי פִרְשׁ וְאָמַר שְׁלֹשִׁים וְדָאִי שְׁלָמִים בְּעֵי לְמִימַר, אֲבָל כְּשֶׁרוֹצָה לְדַר בְּנִזִּירוֹת מְרַבָּה עַל כְּרַחוּ צְרִיךְ לְפָרֵשׁ, וּמִנְלָן דְּשְׁלָמִים בְּעֵי לְמִימַר. וְנִרְאָה כְּפִרוּשׁ הַתּוֹסֵפוֹת דְּמִשְׁמַעוֹת דְּקָרָא דְזֵאת תּוֹרַת הַנְּזִיר מִשְׁמַע

דְּאִירֵי בְּדַמְפָּרֶשׁ נְזִירוֹתוֹ וְלֹא בְּסִתְּם נְזִיר, מִדְּקֶאֱמֵר נְטֻמָּא בְּיוֹם מְלֹאת תַּן לֹא תוֹרַת נְזִיר פְּרוּשׁ סִתְּם נְזִירוֹת, מִכְּלָל דְּעֵד הַשְּׁתָּא לָאוּ בְּכָלֵל נְזִירוֹת קִיָּמִי, אֲבָל מִנְזִירוֹת סִתְּם לֹא מִיָּרִי כָּלֵל. אֲבָל כִּי נָדַר בְּפְרוּשׁ שְׁלֹשִׁים אֲז לֹא הָוִי נְמִי סִתְּם נְזִיר, דְּהָא פְּרִשׁ שְׁלֹשִׁים יוֹם, בְּהֵיא מוֹדָה רַבִּי אֲלִיעֶזֶר כִּי נְטֻמָּא בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים דְּסוּתֵר שְׁלֹשִׁים, דְּבִדְיָדִיה נְמִי אִירֵי קָרָא: **[ה]** אֲבָל הַתּוֹסְפוֹת כְּתָבוּ דְּלֶכְדָּ אֵינוֹ סוּתֵר אֲלָא שְׁלֹשִׁים, דְּהוּאִיל וְיוֹם מְאָה וְאַחַד יוֹם תְּגַלְחַת וְיוֹם הַבָּאֵת קְרַבְנוֹתֵיו גְּזָרִינָן אֲטוּ נְזִיר סִתְּם הֵיכָא דְּנְטֻמָּא בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, דְּהָוִי יוֹם שְׁלֹשִׁים יוֹם תְּגַלְחַת מִן הַתּוֹרָה מְשׁוּם דְּאִמְרִינָן מִקְצַת הַיּוֹם כְּכֹל וְסוּתֵר כָּל שְׁלֹשִׁים מִדִּין תּוֹרָה כְּדִלְעִיל, וְגְזָרִינָן יוֹם מְאָה וְאַחַד אֲטוּ יוֹם שְׁלֹשִׁים, וְהוּא הַדִּין לְעִיל הָהּ מְצִי לְמַתְנֵי הַכִּי גְבִי הַרִינִי נְזִיר נְטֻמָּא יוֹם שְׁלֹשִׁים וְאַחַד סוּתֵר הַכֹּל מְדַרְבְּנָן: **[ו]** כְּלוּמַר דְּלִית לִיהַּ גְּזָרָה כְּלָל וְאַפְלוּ בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, אֲבָל לְרַבְּנָן דְּסוּתֵר בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים לָאוּ מְשׁוּם גְּזָרָה הוּא אֲלָא מִן הַתּוֹרָה הוּא. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ג - משנה ה

[ז] בְּבֵית הַקְּבָרוֹת. וְהוּא הַדִּין אִם הָיָה טָמֵא וְנָדַר. תּוֹסְפוֹת: **[ח]** וְאֵינוֹ כּוֹי. אִם נְטֻמָּא טָמֵא שְׁהִנְזִיר מְגִלַּח עָלֶיהָ. הַרְמַבֵּי"ם: **[ט]** עֵין רִישׁ פְּרָק ז'. וְיֵשׁ עוֹד שְׁתֵּי טָמֵאוֹת שְׁמַגְלַח עָלֶיהָ, וְהוּן עֶצֶם כְּשֶׁעָרָה וְרַבַּע קַב עֲצָמוֹת, שְׁאֵלוּ בְּנְזִיר אֵין מְטָמֵא בְּאֵהֶל, אֲבָל מְטָמֵא לְנְזִיר בְּמַנְעַע וּבְמַשָּׂא. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[י]** כְּלוּמַר עַד שְׁיִתְחִיל יוֹם הַשָּׁנִי. וְכֵן פְּסָקוּ רַשֵּׁי וְתוֹסְפוֹת, וְכֵן הוּא בְּפְרוּשׁ הַרְמַבֵּי"ם. אֲבָל בְּחַבְרֵינָן כְּתַב דְּוֹקָא שְׁנֵי יָמִים, לְכֵן צְרִיךְ לֹמַר דְּמָה שְׁכְּתַב **[הר"ב]** וְהוּא הַדִּין כּוֹי בְּיוֹם רֵאשׁוֹן לָאוּ דְּוֹקָא, וְכֵן בְּדַבְּרֵי רַבִּי אֲלִיעֶזֶר לֹא בּוּ בְּיוֹם, לָאוּ דְּוֹקָא. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ג - משנה ו

[יא] הַרְבֵּה. פְּרִשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת הַרְבֵּה מִשְׁלֹשִׁים יוֹם. וּבְיֵשׁ סְפָרִים גְּרַס מְרַבָּה: **[יב]** וְהָא דְּתַנְּנוּ וְאַחַר כֵּן בָּא לְאַרְצָא, לָאוּ דְּוֹקָא בְּמִקְרָה בְּעֵלְמָא דְּלֹא סָגִי דְּלֹא אֲתֵי לְאַרְצָא יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב קְרַבְנוֹתֵיו וּלְהַשְׁלִים נְזִירוֹת לְכָל מֵר כְּדֹאִית לִיהַּ. תּוֹסְפוֹת. וּמִשְׁמַע דְּמַחֲבִיבִין הָיוּ אוֹתוֹ מִיַּד לִילְדָא לְאַרְצָא יִשְׂרָאֵל. וְהִילְנִי הַמְלִכָה אֲפֻשֵׁר שְׁלֹא יִדְעוּ חֲכָמִים בְּנְזִירוֹתָהּ כּוֹי. כְּסָף מְשָׁנָה. וּלְפִי מָה שְׁכְּתַב הַר"ב בְּעֵדִיּוֹת פְּרָק ד' מְשָׁנָה י"א דְּטַעְמָא מְשׁוּם קְנָסָא, יֵשׁ לֹמַר דְּאֵין מַחֲבִיבִים אֲלָא כְּשֶׁהַשְּׁלִים נְזִירוֹתוֹ. וְכֵן מִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הַר"ב. וְעֵין

פרק ג - משנה ז

[יג] ואי נמי באומר איני יודע, והשתא צריך לדון לפי העדות, אי נמי ששותק ובאו שתי הפתות יחד, דלא הוי שתיקתו כהודאה, דלאו מודה הוא דאמר מה לי להכחישן הא שתיקתו מכחישות זו את זו. תוספות:

פרק

ד

פרק ד - משנה א

[א] ואני ואני. כלומר שנים שמעו לראשון שקבל נזירות והאחד אמר ואני וכן השני אמר ואני. תוספות: **[ב]** דחד בחבריה מתפיס, ולא בקמא. גמרא. ולפיכך משנתנו ששנאה ואני הוא הדין אפלו מאה, דהא אין צריך שיתפיסו בתוך כדי דבור של ראשון, אלא דתנא לאו כי רוכלא לחשב ולזיל. ועין תוספות יום טוב: **[ג]** מסייע לדברי התוספות בפרק א' אות ה' דהריני לא סגי כמו אהא, דהא הכי נמי ואני לחוד לא מהני אלא על ידי התפסה דתוך כדי דבור, אף על פי שהיה הנזיר עומד לפניו, ושעור הדבור כתב הרמב"ם כדרך בינונית:

פרק ד - משנה ב

[ד] אָמֵן. דָּאִי לֹא אָמְרָה אָמֵן הִיא מִתְתַּרְת, שְׂאִינֹו יָכוֹל לְהַדִּירָה בְּעַל כְּרָחָה. תּוֹסְפוֹת:

פרק ד - משנה ג

[ה] דְּבַעַל מִיגֵזוּ גֵיזוּ וְלֹא מְעַקֵּר כְּדִלְעִיל: **[ו] וְלָמָּה קוֹרִין אוֹתוֹ מִפֶּת מְרָדוֹת,** מִפְּנֵי שְׁמֵרֵד בְּדַבְּרֵי תוֹרָה וּבְדַבְּרֵי סוֹפְרִים. הַרְיִין:

פרק ד - משנה ד

[ז] בְּעֵדֵר. דְּכִי אֶקְנִי לָהּ מִיַּדִּי דְצָרִיכָא לָהּ, מִיַּדִּי דְלֹא צָרִיכָא לָהּ לֹא אֶקְנִי לָהּ. גְּמָרָא: **[ח] גְּמָרָא.** וְצָרִיךְ גַּם כֵּן שְׂיֵאמַר לָהּ [אֵלָא מַה] שְׂאֵת נּוֹשְׂאֵת וְנוֹתְנַת לְפִיד. תּוֹסְפוֹת: **[ט] תַּמּוֹת.** כְּדִמְפָּרַשׁ בְּגְמָרָא לְעִיל דְּאִשָּׁה שְׁהַפֵּר לָהּ בְּעֵלָהּ וְהִיא לֹא יָדְעָה וְעֵבְרָה צָרִיכָה כְּפָרָה וְסִלִּיחָה שְׁנֶאֱמַר אִישָׁה הַפְּרָם וְהִי יִסְלַח לָהּ. וְהוּיָא כְּחֻטָּאת שְׁמִתוּ בְּעֵלֶיהָ דְּגַמְיָרִי דְלִמִּיתָהּ אֲזֵלָא. וְהַתּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים מְקַשָּׁה עַל זֶה דְּהִתָּם מְשׁוּם דְּמְכַוְנָה לְאַסּוּר, אֲבָל הַכָּא הוּי קַרְבָּנוֹת דְּנִזִּיר טְהוֹר בְּלִי שׁוּם הַעֲבָרָה. וְנִרְאָה לִי טַעְמָא דְּכִיּוֹן שְׂאִשָּׁה יָדְעָה שְׁבַעֲלָה יוֹכֵל לְהַפֵּר וְאִף עַל פִּי כֵן הַקְּדִישָׁה, קְדִישָׁה עַל כָּל פְּנִים לְעַנְיִן זֶה, וְכֵן לְקַמּוֹן גַּבִּי אֲב שְׁהַפְּרִישׁ בְּשִׁבִיל בְּנוֹ הַקֶּטָן: **[י] לָאוּ דוֹקָא,** אֵלָא אֶפְלוּ אֶמְרָה אֵלוּ לְחֻטָּאת וְלַעוֹלָה וְלַשְׁלָמִים. וְאִיכָא דְאֶמְרֵי אֶפְלוּ אֶמְרָה אֵלוּ הֵן לְחֻבְתֵּי מִפְּרָשִׁים הֵן. וְכֵן פָּסַק הַרְמְבַ"ם: **[יא] וְלֹא מוֹעֲלִין.** דְּכִיּוֹן דְּלִים הַמְּלַח אֲזֵלִי לֹא קָרִינֵן בְּהוּ קָדֵשׁ לָהּ. וְהוּא הַדִּין דְּלַעֲלִיל גַּבִּי בְּהַמָּה מְצִי לְמַתְנֵי לֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין. תּוֹסְפוֹת: **[יב] שְׁלָמִים.** וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר דְּאִין מוֹעֲלִין בְּהוּ. רַשִׁי. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ד - משנה ה

[יג] לִישְׁנָא דְּמִשְׁנָה ט' פָּרַק ו' הוּא דְּנִקְט. אֲבָל וְדָאִי דְּבִמְנִיעָה מְלַטְמָא לְמַתִּים אִין כָּאן עֲנוּי נֶפֶשׁ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְהַתּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים מְסִיק

מְגַמְרָא דְנִדְרִים דָּף פ"ג ב' דְגַבֵּי טַמְאָה נְמִי אֵית לָהּ צַעְרָא. וְכִתְבוּ תוֹסְפוֹת
שֶׁם נִפְקָא מִנָּה שְׂאֵם נִדְרָה שְׂלָא תִלְדָּךְ לְבֵית אַבְל, בְּעֵלָה מִפְרָ לָהּ מְשׁוּם עֲנוּי
נֶפֶשׁ: [ד] כְּשֶׁנֶּשְׁחָטָה הַחֲטָאת, שְׂאֵם יִפְרָ לָהּ נִמְצָאת בְּהֵמָה זֹו תִצָּא לְבֵית
הַשְּׂרָפָה, שְׂהִיא אֵינָה צְרִיכָה לַחֲטָאת, וְגַם לֹא יִכּוֹל לְזַרְק דְּמָה לְשֵׁם
שְׁלָמִים, דְּחֲטָאת שְׂלָא לְשָׂמָה פְּסוּלָה. גְּמַרָא: [ט] יִפְרָ. אָף עַל פִּי שְׂקָרְבוּ
הַקְּרָבָנוֹת שֶׁל תִּגְלַחַת הַטְּמֵאָה. הֶרְמַב"ם: [טז] וּמְצִינוּ נוּוִל עִם שֵׁם הָעֲנוּי
בְּסוּף פֶּרֶק ט' דְנִדְרִים שְׂהֵעֲנוּיֹת מְנוּלְתָן. וְהִקְשׁוּ הַתוֹסְפוֹת דְּלָמָּה לֹא אָמַר
לִישְׁנָא דְעֲנוּי, צְרִיךְ לומר דְקָאֵי אֲדַרְבֵּי עֲקִיבָא דְקָאֵמַר שְׂאֵפְלוּ שְׂנֶשְׁחָטָה
כוֹי מִפְּנֵי שְׂאֵפְשֶׁר לְבֹא לְהַפְסֵד קְדָשִׁים, אָף עַל גַּב דְּאֶסְוֶרָה בֵּינָן עַד שְׂיִזְרֹק
הַדָּם וַיֵּשׁ כָּאֵן עֲנוּי נֶפֶשׁ פּוֹרְתָא. אַבְל בְּתִגְלַחַת הַטְּמֵאָה דְאִיכָא עֲנוּי נֶפֶשׁ
גְּדוֹל שְׂסוּתְרַת וּבְעֵי לְמַמְנֵי נְזִירוֹת אַחֲרַת מוֹדָה שְׂיִכּוֹל לומר לָהּ אֵי אֶפְשֵׁי
בְּעֲנוּי גְּדוֹל: [יז] וְרַבֵּי סָבַר בְּפִאָה נְכָרִית אֵינְדִי דְזוּהֵמָא שְׂאֵינָה מְגוּפָה
וּמְגֻנָּיָא לְבַעַל לֹא נִיחָא לִיה. גְּמַרָא:

פרק ד - משנה ז

[יח] כְּלוּמַר אוֹ שְׂהִיָּה. אֵי נְמִי יֵשׁ לְגִרְסַ בְּדַבְרֵי הַר"ב [לְעֵיל בְּתַחֲלִילַת הַדְּבָר] אֶלָּא
בֵּין שְׂמֵת. תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ה

פרק ה - משנה א

[א] וּבְגַמְרָא פְּרִיךְ מָה אֵלוֹ אָמַר זֶה תַּחַת זֶה לַחֲצֵי הַיּוֹם, מִי הוּנָא תַּמּוּרָה
מִהֵהִיא שְׂעֵתָא [בְּתַמִּיחָה], אֶלָּא עַד דְּמִטֵּי חֲצֵי הַיּוֹם הוּא דְהוּא תַּמּוּרָה, הַכֵּי
נְמִי לְכִי מְגַלָּיָא מְלֵתָא דְנִצָּא שְׁחוּר תַּחֲלָה קְדוּשׁ, וְלֹא הַשְּׂתָא דְנִפְיִק לְבֹן
בְּרִישָׁא. וּמִסִּיק דְשְׂאֵנִי תַּמּוּרָה דְלִיכָא לְפָרוּשֵׁי מְלֵתָא בְּעֲנָן אַחַר כָּלֵל מִמָּה
שְׂאֵמַר זֹו תַּחַת זֹו לַחֲצֵי הַיּוֹם, אַבְל הַכָּא יֵשׁ לָנוּ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵינוּ דְמִתַּחֲלָה
נִתְכַּוֵּן לְהַקְדִּישׁ לֹא שְׂנָא שְׁחוּר לֹא שְׂנָא לְבֹן שְׂיִצָּא מִפְּתַח רֵאשׁוֹן, וְהָא

דְּקָאָמֵר שְׁחוֹר לְפִי שְׁטָעָה וְהָיָה סְבוּר שֶׁהַשְּׁחוֹר יֵצֵא רֵאשׁוֹן, הַלְּקָדְד טְעוּתוֹ
לֹא יִמְנַע אֶת הַהֶקְדֵּשׁ מִלְּחוּל עַל הַשּׁוֹר שֶׁיֵּצֵא מִבֵּיתוֹ רֵאשׁוֹן, וְאִפְלוּ עַל
הַלְּבָן חָל

פרק ה - משנה ב

[ב] שָׁמוֹן. בְּמָקוֹם שֶׁהֵינּוּ שָׁם בְּיָקָר מִן הַשָּׁמוֹן, וְאִפְלוּ הָכִי קָאָמְרוּ בֵּית הַלֵּל
דְּאִינוּ קְדוּשָׁה, אִף עַל פִּי שְׁמָה שֶׁתַּעֲלֶה בְּיָדֵי הוּא פְּחוּת בְּדָמָיו מִדָּמֵי מֵה
שְׁנֵדֵר, וְהוּא דוּמְאָה דְּדִינָר זָהָב כּוּ':

פרק ה - משנה ג

[ג] וּבְדוּקָא נָקֹט, מִשּׁוּם דְּשִׁתִּית יֵין אִינוּ סוּתֵר, אֲבָל טַמְאָה וְגִלוּחַ
דְּסוּתְרִין לֹא גָרַע מִגִּלְחָה אוֹ גִּלְחוּהוּ לְסֻטִּים [בְּפָרְק ו' מִשְׁנֵה ג']: **[ד]** מִשְׁמַע אֲפְלוּ
מִדְּבָרֵי סוּפְרִים, דְּאֵלוּ מִדְּבָרֵי תוֹרָה לֹא שִׁינְדָּה קִנְסָא אֱלָא דִּינָא הוּא אוֹ לָאוּ
דִּינָא. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ה]** וְתִרְעָה כּוּ'. אִף עַל גַּב דְּבִאֲשָׁה שֶׁהִפְרָה לָהּ
בְּעֵלָה אִם שָׁלָה בְּהַמְתָּה הַחֲטָאת תַּמּוּת, הִתָּם שְׂאֵנִי, דְּבַעַל מִיגְזוּ גִיזוּ, אֲבָל
הַחֲכָם עוֹקֵר הַנֶּדֶר מֵעֵקֶר. תּוֹסְפוֹת: **[ו]** מִשְׁמַע דְּהָכִי קָאָמֵר, דְּהִתָּם שְׂאֵנִי
שְׁעַל יְדֵי גְזֵרַת הַכְּתוּב קְדָשׁוֹ הַשְּׁבִט, וְדַחֲק לְפָרֵשׁ כֹּן, שֶׁהָרִי הוּא אוֹמֵר וּמָה
אֵלוּ טְעָה וְהִנִּיחַ הַשְּׁבִט כּוּ' מִשְׁמַע דְּאֲדַרְבֵּה הָכִי קָאָמֵר שְׂאֵין הַשְּׁבִט
מִקְדָּשׁוֹ אֱלָא גְזֵרַת הַכְּתוּב כּוּ'. וַיֵּשׁ לֹמֵר דְּלֵהֲרִיב הָכִי קָאָמֵר, לֹא כְּמוֹ
שְׂאֵתָם אוֹמְרִים וְכִי הַשְּׁבִט קְדָשׁוֹ בְּתַמְיָהָ. וְכְּמוֹ זֶה נִמְצָא בְּמִשְׁנֵה
שְׁמִשִּׁיבִים כְּדָרְדֵּךְ לֹא כֹן, בְּפָרְק ו' דְּפֻסְחִים: **[ז]** וְאִף בֵּית שְׂמַאי לֹא הִשִּׁיבוּ
זֶה לְעֵקֶר טְעָמָם, אֱלָא עֵקֶר טְעָמָם דְּמִתְמוּרָה יִלְפִינּוּ:

פרק ה - משנה ד

[ח] בְּהַמְתָּו. רְצוּנוֹ לֹמֵר שֶׁלֹּשׁ בְּהַמּוֹת הַמְּחִיבוֹת לוֹ. הַרְמַבֵּיִים בְּפִירוּשׁוֹ.
וְאִפְשָׁר שֶׁהַמְּשָׁנָה נִתְּפִינָה לְהוֹרוֹת שְׂאֲפְלוּ לֹא נִגְנְבָה אֱלָא אַחַת, וְלִפְיֵךְדֵּךְ

שָׁנְאֵן הַכֹּל בְּלִשׁוֹן בְּהֵמָה אַחַת: {ט} וְנוֹלַד דְּלֹא שְׂכִיחַ הוּא. וְכֵן חֲרַבֵּן הַבַּיִת
כְּשֶׁהָיָה קָזִים בְּשַׁעַת הַנְּזִירוֹת. תּוֹסֵפוֹת:

פרק ה - משנה ה

{י} שָׁאִין כּוֹי. מִשְׁמַע שָׁאִין אֶחָד מֵהֶם נְזִיר וְחִבְרוּ מִיָּהָ הוּי נְזִיר. וְלֹא שָׁאִין
בְּשָׁנִים הָרִאשׁוֹנִים שׁוֹם נְזִיר דָּאֵם כֵּן לְרַבֵּי טַרְפוֹן לְהוּי נְזִיר שְׁהָרִי שְׁנִיָּהֶם
אֵינָם נְזִירִים לְדִידִיהָ וְשִׁפִּיר הוּי חָשׁוּב לְהַפְלָאָה. תּוֹסֵפוֹת. וְעֵינָן עוֹד: {יא}
שָׁלֹא כּוֹי. בְּגִמְרָא מִי שְׁלֹא נִתְקַיְמוּ דְבָרָיו אִמְרֵי הוּי נְזִיר, אָמַר רַב יְהוּדָה
אִמְרֵי מִי שְׁנִתְקַיְמוּ דְבָרָיו. אֲבִי אָמַר כְּגוֹן דְּאָמַר אִי נִמְי לָאו פְּלוּנִי הוּא
אֶהוּי נְזִיר, וּמֵאִי לֹא נִתְקַיְמוּ דְבָרָיו, לֹא נִתְקַיְמוּ דְבָרָיו הָרִאשׁוֹנִים אֶלָּא
דְּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים. וּפְרִשׁ רִשׁׁי דְהָכִי קִאֲמְרוּ בֵּית הַלֵּל, לֹא מִבְּעֵינָא כִּי
נִתְקַיְמוּ דְבָרָיו הָרִאשׁוֹנִים דְּהוּי נְזִיר, אֶלָּא אֶפְלוּ לֹא נִתְקַיְמוּ דְבָרָיו
הָרִאשׁוֹנִים הָרִי זֶה נְזִיר מִשׁוּם דְּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים. וְהַתּוֹסֵפוֹת פְּרָשׁוּ דְמִיָּרִי
שְׁחִזַר בּוֹ תוֹדָה כְּדִי דְבוּר, וְאֶגְבֵּי אוֹרְחִיהָ קֵא מִשְׁמַע לָן דְּתוֹדָה כְּדִי דְבוּר כְּדְבוּר
דְּמִי, וּדְבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים עֶקְרִים. וְעֵינָן תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ה - משנה ו

{יב} וְרַבֵּי יְהוּדָה הִיא, וּפְרָשׁוּ הַתּוֹסֵפוֹת דְּפְלוּגְתִּיהוּ בְּמַתְנִיתִין אֶלִּיבָא דְבַיִת
הַלֵּל הִיא:

פרק ה - משנה ז

{יג} וְכֵן פְּרָשׁוּ הַתּוֹסֵפוֹת, וּפְרוּשׁ זֶה דְּחֹק לומר דְּכֻלָּה רַבֵּי שְׁמַעוֹן הִיא וְאִין
הַלְכָה. וְנִרְאָה כְּפְרוּשׁ הַרְמְבִי"ם שְׁפָרַשׁ כּוֹי יֵשׁ בּוֹ דְּרַכִּים שְׁוָה לַחֲיָה
וְלִבְהֵמָה כּוֹי וּלְפִיכָד חָל עָלָיו הַנְּזִירוֹת בְּאִיזָה צַד שְׁיֵאמַר כּוֹי שְׁכָבֵר אָמַר
אָמַת בְּמַקְצַת. עַד כָּאן. וּבְחַבְרוֹ הוֹסִיף וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְכֹל הַדְּרַכִּים הָאֵלוּ
בְּעֵינֵי הַמְצוֹת וְלֹא בְּטַבְּעוֹ וְתוֹלְדָתוֹ. עַד כָּאן. כְּלוּמַר וְזֶה אָמַת וְדֹאֵי שְׁיֵשׁ

בו דָּרַךְ חֵיהָ וְדָרַךְ בְּהֵמָה כּוֹי וְנִמְצָא שֶׁהוּא נֹזֵר וְדָאֵי וְלֹא בָּא לְכַלֵּל לֹא מַחִית אֵינֶשׁ לְסַפְקָא: [ד] לְכַאוּרָה מִשְׁמַע שֶׁשְּׁלֵשׁ סַפְקוֹת בְּדָבָר. וְלִיתָא, שֶׁפֶדָּ אָמְרוּ, בְּרִיָּה בְּפָנֵי עֲצָמָה וְלֹא הִכְרִיעוּ בּוֹ חֲכָמִים אִם חֵיהָ אִם בְּהֵמָה. וְזֶה לְשׁוֹן הַתּוֹסְפוֹת, שֶׁאֵין זֶה לֹא חֵיהָ וְלֹא בְּהֵמָה, דְּמִשְׁמַע בְּרִיָּה וְלֹא יְכוּל לְהַרְבִּיעָה לֹא עִם חֵיהָ וְלֹא עִם בְּהֵמָה. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו

פרק

פרק ו - משנה א

[א] **הַעֲנָבִים**. [וְהוּא הַדִּין] נִמְי מַחִיב עַל זֶג וְחֶרֶץ. אֲלֵא הָא אֶתָּא לְאִשְׁמַעִינָן דְּאֵינוּ חַיֵּב אֲלֵא בְּכֹזֵית, וְהָאֵי דְקִתְנֵי עֲנָבִים לְאִפּוֹקֵי מֵרַבִּי אֶלְיָעֶזֶר דְּאָמַר אֶפְלו עֲלִין וְלוֹלְבִין. רִשׁ"י: [ב] וְהֵינוּ כְּמִשְׁנֵה הָאֲחֵרוֹנָה. וְרַבִּי עֲקִיבָא נִמְי הֵכִי סְבִירָא לִיה, דְּאָמַר כְּדִי לְצַרְף כְּזֵית. וְהַתּוֹסְפוֹת כְּתִבוּ דְמִתְנִיתִין וְדִקְתָּנִי בְּרִישָׁא עַד שִׂיאֵכֵל מִן הַעֲנָבִים כְּזֵית] אֲלֵיבָא דְכֵלִי עֲלֵמָא, דְּבִאֲכִילָה מוֹדוּ כְּלִי עֲלֵמָא דְּבְכֹזֵית, וְלֹא פְּלִיגֵי אֲלֵא בְּשִׁתְיָה, דְּמִשְׁנֵה רֵאשׁוֹנָה עַד שִׁישְׁתָּה רְבִיעִית יִין כְּדָרַךְ כָּל שִׁתְיָה וְלֹא גָמַר שִׁתְיָה מֵאֲכִילָה, וְרַבִּי עֲקִיבָא גָמַר כּוֹי. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב אֵיךְ מִשְׁעָרִין שִׁתְיָה בְּכֹזֵית וְאֲכִילָה בְּרְבִיעִית: [ג] בְּגִמְרָא יִלְיָ לִיה מִקְרָא. וְרַבְּנָן דְּרִשִׁי לִיה לְדַרְשָׁא אַחֲרִיתִי. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ו - משנה ב

[ד] **בְּפָנֵי עֲצָמוֹ**. וְנִרְאָה דְעֵקֶר חֲדוּשׁ לְתַנָּא קָמָא בָּא לּוֹמַר חַיֵּב עַל הַזֵּגִים בְּפָנֵי עֲצָמוֹ אִם אֲכַל לְבַד מִן הַזֵּגִים, וְאִתְּהִיא אֶתָּא לְאִפּוֹלֹגֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה כּוֹי. תּוֹסְפוֹת: [ה] וְעַל שְׁנֵיהֶם הַכְּתוּב אֹמֵר זֶג אֶחָד: [ו] אֵף עַל גֵּב דְּלָפִי לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה אֵינוּ חַיֵּב עַד שִׂיאֵכֵל כּוֹי מִשְׁמַע דְּלִהֲקַל בָּא וְכִלּוּמַר שֶׁאֶפְלו אֲכַל כְּזֵית מִחֶרְצָנִים אוֹ מִן הַזֵּגִים אֵינוּ חַיֵּב עוֹד כּוֹי. אֲבָל סוֹבֵר הַר"ב שֶׁכֵּמוֹ שֵׁישׁ בְּדַבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה לְהַקְל כּוֹי יֵשׁ בְּדַבְרֵי לְהַחְמִיר, שֶׁאִם אוֹכֵל חֶרְצָנִים וְזֵגִין שִׁתְיָה חַיֵּב אֶפְלו אִם הוּא בְּפָחוֹת

מכזיית, שְׁסוּבֵר שֶׁהַתּוֹרָה הַקְּפִידָה שֶׁיְהִיו חֲרָצִנִים שְׁנַיִם וְזָג אֶחָד וְשָׂאֵם אוֹכֵל כֶּף הָרִי הוּא חַיֵּב וְאִפְלוּ אִין בְּהֵם כְּזֵית, וַיֵּשׁ בַּדְּבָר לְהַקְלִי וּלְהַחְמִיר, וְכַלְפֵי הַדָּ סִבְרָא הוּא דְכָתַב שְׂאִין הַלְכָה אֶלָּא אִינוּ לוֹקָה עַד שְׂיֵאכַל כְּזֵית:

פרק ו - משנה ג

[ז] לומר שְׁזָה שְׁסוּתֵר הִינוּ אִם אִין מִיּוֹם שְׁגִלַח [או גְּלַחוּהוּ לְסָטִים] עַד סוֹף יָמֵי נְזִירוֹתוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם, כְּגוֹן שְׁגִלַחוּהוּ בְיוֹם מְלֵאת, צָרִיד שְׂיִמְתִּין שְׁלֹשִׁים יוֹם, אֲבָל אִם יֵשׁ לוֹ עוֹד שְׁלֹשִׁים יוֹם אִינוּ סוּתֵר, כְּלוֹמַר כִּיּוֹן דְּאִיכָּא עֲדִין גְּדוּל שְׁעָר שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְכֵן כְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת. וְדַעַת הַרְמַב"ם דְּאִפְלוּ בְנְזִירוֹת מְרַבָּה סוּתֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם וְכָל דְּקִדּוּקֵי נְזִירוֹת עָלָיו, אֶלָּא שְׂאִין עוֹלִין לוֹ מִן הַמִּנְיָן: **[ח]** דְּהוּא לִיה לְמַכְתָּב בְּתַעַר לֹא יִגְלַח כּוּי. וְלְמַסְקֵנָת הַגְּמָרָא אִינוּ חַיֵּב אֶלָּא כְּעִין תַּעַר, לְפָרוּשׁ רַש"י שְׂמַעְבִּירן סְמוּדָּ לְעַקְרָן. וְהַתּוֹסְפוֹת כְּתָבוּ שְׁעוֹקֵר הַשְּׁעָר וּמִשְׁחִיתוֹ מְעַקְרוּ. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ט]** כְּלוֹמַר שְׁלֹא יִנִּיחַ מִמֶּנּוּ שְׂיִכּוּף רֵאשׁוֹ לְעַקְרוּ: **[י]** כְּלוֹמַר וְלֹא בְּכָל אֲדָמָה אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל וְאִפְלוּ שְׂאִינָה מִשְׁרָת וְלִגְזֵר אֲטוּ מִשְׁרָת, וְאַף עַל גַּב דְּבַגְמָרָא אֲבַעֵיָא לָן כּוּי פִּרְשׁ הַר"ב לְהַקְלִי. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ו - משנה ד

[יא] אֶלָּא אַחַת. אִין זֶה אֶלָּא בְּדִינֵי אָדָם, שְׂאִינוּ מְחִיב מְלָקוֹת אֶלָּא אַחַר הַתְּרָאָה, וְלָכֵן צָרִיד הַתְּרָאָה עַל כָּל מְלָקוֹת. אֲבָל בְּדִינֵי שָׁמַיִם כָּל זָמַן שְׁשִׁתָּה רְבִיעִית יֵין עֲבָרָה, וְעַל כָּל גְּלוּחַ [שְׁעָרָה] וְכָל טְמֵאָה עֲבָרָה. וְעַל זֶה תַּעֲשֶׂה הַקֵּשׁ לְכָל אֲסוּרִים שְׁבַתּוֹרָה, אִין הַפֶּרֶשׁ בֵּין לָאוּ אוֹ כֶּרֶת אוֹ מִיתָה בְּסִנְהֶדְרִין, אֲבָל תִּדַע שֶׁהֵבֵא עַל הָעֶרְוָה חַיֵּב עַל כָּל עֲבָרָה וְעֲבָרָה בְּכָלֵל, וְאִם אֲנַחְנוּ לֹא נוֹכַח לְהַעֲנִישׁ עָלָיו אֶלָּא עֲנֵשׁ אֶחָד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעַנֵּשׁ אוֹתוֹ עַל כָּל עֲבָרָה וְעֲבָרָה, וְאִם הַמִּיתוֹ אוֹתוֹ בְּסִנְהֶדְרִין עַל אֶחָד מֵאלוּ הָעֲבֵרוֹת וְהַתּוֹדָה נִתְּכַפֵּר עַל הַכָּל מִצַּד הַתְּשׁוּבָה, לֹא מִצַּד שֶׁהֶעֱנֵשׁ הָאֶחָד שְׂמַעְנֵישׁוּן אוֹתוֹ הַסִּנְהֶדְרִין יִכְפֹּר עוֹנוֹת הַרְבֵּה. הַרְמַב"ם:

פרק ו - משנה ה

[יב] אָבֵל בְּטִמְאָה לֹא אָמַר לֹא יִטְמָא בְּלֵבָד אֶלָּא אָמַר לְאָבִיו וְגו'. הַרְמַב"ם. מִשְׁמַע דְּמַדְסַתְּם וְכַתְּב מִיַּיִן וְשִׁכְר וְזִיר יִלְפִינָן וְהַכֵּל בְּכֻלָּל וְאַפְלוּ דְּמַצָּוָה. הַרְמַב"ם כּו'. וּבְגִמְרָא יַיִן דְּמַצָּוָה מֵאִי הִיא, קְדוּשָׁא וְאַבְדְּלִתָּא לֵיכָא לְמִימַר, שְׁאַף עַל פִּי שְׁקִדּוּשׁ יוֹם הַשַּׁבָּת בְּדַבְרִים דְּבַר תּוֹרָה הוּא, זֶה שְׁמַקְדָּשִׁין עַל הַיַּיִן מְדַבְרֵי סוּפְרִים הוּא כּו'. וּמְשַׁנְי כְּגוֹן שְׁנִשְׁבַּע לְשִׁתּוֹת, וְקָא מִשְׁמַע לָן דְּחִיל עֲלִיה נְזִירוֹת אָף עַל גַּב שְׁנִשְׁבַּע לְשִׁתּוֹת: **[יג]** וְתִימָה דְּהָא אֵיכָא נְמִי עֲשֵׂה דְגַדְל פְּרַע שְׁעַר רֵאשׁוּ וְאִין עֲשֵׂה דוֹחָה לֹא תַעֲשֵׂה וְעֲשֵׂה. וּבְגִמְרָא פְּרִיךְ וְתַגְלַחַת לֹא תִתֵּר מְכַלְלָה קַל וְחֹמֶר מִיַּיִן כּו', וּמְשַׁנְי אָמַר קְרָא רֵאשׁוּ וְאָמַר קְרָא זְקֵנוּ. וּפְרָשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּאִי לָאוּ קְרָא הָוָה מְקִימִין הַגְּלוּחַ בְּשִׁאָר גּוּפוֹ, אָבֵל רֵאשׁוּ יְהִיָּה אָסוּר מִטַּעַם דְּאִין עֲשֵׂה כּו'. וְהַרְמַב"ם מְיַשֵּׁב מִפְּנֵי שְׁכָבָר נְטִמָּא הַנְּזִיר בְּצַרְעַת וַיְמִי חֲלוּטוֹ אִין עוֹלִין לוֹ, וְהָרִי אִין קְדוּשׁ בְּהוֹן, וּבְטַל הָעֲשֵׂה מֵאֲלִיו וְלֹא נִשְׁאַר אֶלָּא לֹא תַעֲשֵׂה. וְאַפְשָׁר דְּסַבִּירָא לִיה כְּאִידָךְ תִּנָּא דְרֵאשׁוּ לְהַקְפָּה אֲתִי. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יד]** וּבְמַת מַצָּוָה. תִּנָּא אֵיזְהוּ מַת מַצָּוָה, כָּל שְׁאִין לוֹ קוּבְרִים. קוּרָא וְאַחֲרִים עוֹנִים אוֹתוֹ אִין זֶה מַת מַצָּוָה. גְּמָרָא:

פרק ו - משנה ו

[טו] אֶלָּא אִם כּוֹן כּו'. וְלְכַאוּרָה קָאִי אִמְצָרַע כּו'. אִי נְמִי יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּקָאִי אֲנְזִיר, וְכֹן פִּרְשׁ רַש"י, וְכֹן נִרְאֵה מִן הַרְמַב"ם בְּפִירוּשׁוֹ וּבְחִבּוּרוֹ. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ו - משנה ז

[טז] וְשׁוֹחַט כּו'. לְשׁוֹן הַתּוֹסְפוֹת אַחֲרֵי שְׁאָמַר הֵכָא שְׁעַל הַשְּׁלָמִים יִגְלַח דִּין הוּא שְׁיַקְדִּימוּ, וְקִשָּׂה אִם כּוֹן לְמָה הַקְדִּים חֲטָאת וְעוֹלָה לְשְׁלָמִים. אָבֵל הַר"ב הֶעֱתִיק שְׁחַט כּו', יֵשׁ לוֹמַר דְּהִכִּי קָאִמַר, אֲשַׁחֲיִטֵּת שְׁלָמִים מִגְלַח וְלֹא עַל הַקּוּדְמִים, וְכֹן סְדוּרָן בְּפִרְשָׁה, בֵּין בְּהַבָּאָה בֵּין בְּעֲשִׂיָּה. וּלְפִיכָךְ נִרְאֵה לִי שְׁכִסְדָּרוֹן בְּכַתּוּב כּוֹן הוּא סְדָרוֹן, דְּמִנְלָן לְשִׁנּוֹת הַסְדָּר מִמָּה שְׁסְדוּרִין בְּכַתּוּב. וְכֹן הוּא לְשׁוֹן הַרְמַב"ם בְּחִבּוּרוֹ. וּבְפִירוּשׁוֹ פָּסַק כְּרַבִּי יְהוּדָה. וְלְשׁוֹן דְּבַכָּל מְקוֹם שְׁאָמַר רַבִּי אֶלְיעֶזֶר, לֹא אֵינְצִטְרִיךְ, אֶלָּא דְהֵאָמַת הוּא אוֹמַר.

וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: {ז} וּמְגִלַּת. שְׁתֵּהִיָּה תְּגַלְּחֶתּוּ אַחַר שְׁחִיטָתּוֹ.
הֶרְמֵבִים: {ח} דְּאֵי פֶתַח אֶהֱל מוֹעֵד מִמֶּשׁ, אֵי נְמִי כְּנֶגֶד הַפֶּתַח, בְּזִיוֹן
מִקְדָּשׁ הוּא, כְּדֵאִיתָא בְּגִמְרָא: {ט} וְאִם גִּלַּח כּוֹי. אֲתֵיָא כְּכֹלֵי עֲלָמָא.
וּבִירוּשְׁלָמִי יְלִיף לֵה מִקְרָא:

פרק ו - משנה ח

{כ} הֵינּוּ בְּנֵזִיר דְּכֹתִיב בֵּיהּ כְּבִשָּׁה וְכִבְשׁ וְאֵיל אָבֵל בְּעֲלָמָא רְאוּיָה הִיא
לְשָׁלְמִים: {כא} וְלֵעִיל דְּרִשְׁיִנָּן דְּבִשְׁלָמִים הַפְּתוּב מְדַבֵּר וְהַכֹּל בְּמִשְׁמַע: {כג}
וְיְלִיף לֵה בְּגִמְרָא מְזַבַּח, לְרַבּוֹת חֲטָאת בְּנֵזִיר טְהוֹר וְאֶשֶׁם בְּנֵזִיר טָמֵא. וְעֵין
תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ו - משנה ט

{כד} אוֹ שׁוֹלְקוֹן. בְּפֶרֶק ב' דְּפִסְחִים מִשְׁנָה ו' פֶּרֶשׁ הֶרֶ"ב דְּשְׁלִיקָה בְּשׁוּל יוֹתֵר
מִדְּאֵי עַד שְׁנַמּוּחַ, וְלֹא הָיִי זֶה וְאִין צָרִיד לֹאמַר זֶה, דְּקָא מִשְׁמַע לָן דְּבִשְׁלִיקָה
אֵינּוּ יוֹצֵא מִתּוֹרַת בְּשׁוּל: {כה} אַחַר קֶרְבֵּן וְאַחַר הַתְּגַלְּחַת, וְתְּגַלְּחַת
מְעַכְבָּת. רִשְׁיִי. וְהֵינּוּ דְּלֹא תֵּנִי הֵתֵר לְגַלְּחַ לְפִי שְׁכָבֵר גִּלַּח שְׁהָרִי גְלוּחַ
מְעַכְבָּת: {כו} דְּלֵאחַר גְּלוּחַ עֲבִיד תְּנוּפָה, אִף כָּאן אַחַר מְעַשָּׂה יְחִידִי אַחַר
קֶרְבֵּן אִף עַל פִּי שְׁעֵדִין לֹא גִלַּח, וְתְּגַלְּחַת לֹא מְעַכְבָּת. רִשְׁיִי. וּבְגִמְרָא אֵימָא
עַד דְּאֵיכָא תְּרוּיָהוּ, דְּמָה הֵתֵם אַחַר הַתְּגַלְּחַת כְּדְּכֹתִיב אַחַר הַתְּגַלְּחוֹ, אִף
כָּאן יֵימָא אַחַר הַתְּגַלְּחוֹ. וּמִשְׁנֵי אֵי הָכִי גִזְרָה שְׁנֵה לָמָּה לִי: {כז} הֵתֵר.
מִשְׁמַע וְדֵאֵי מִיַּד הֵתֵר. וְעֵין סוֹף פֶּרֶק ח': {כח} דְּשְׁנָה רַבִּי לְדַרְבֵּי שְׁמַעוֹן
בְּלִשׁוֹן חֲכָמִים לְקַמּוֹן [בְּסוֹף הַפֶּרֶק]. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ו - משנה י

{כט} לְפּוּם רְהִיטָא כְּתֵב כּוֹ, דְּסִתְמָא תֵּנָן לְעִיל מִשְׁנָה ג' דְּסוֹתֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם.
וּמִיָּהוּ בְּגִמְרָא אֲמַרִּינָן דְּלַרְבֵּי אֱלִיעֶזֶר סוֹתֵר שְׁבַעַה יָמִים בְּלִבְד, וְטַעְמָא כִּי

היכי דגדלי שערות, דקים להו לרבנן כל שבעה יומין אתיא מזיא כדי לכוף ראשו לעקרו: [א] ויליף לה מקרא. ופרוש יצא הינו מצות גלוחו. אבל ידי נדרו דקרבו נזיר לא יצא, וכדתנן בריש זבחים שלא עלו לבעלים לשם חובה. והינו דקאמר אותו זבח לא עלה לו:

פרק ו - משנה יא

[א] דהא אמר [לעיל בפרק ג' משנה ד'] כל לאחר מלאת שבעה סותר. גמרא: [ב] קצת יש לדקדק מדכתב ומתיר לגלח שסובר כמו שאיתא לעיל במשנה זו דלרבי יהודה עקר מצות הגלוח אחר השלמים שקרב באחרונה. אבל מכל מקום קשה למה נקטיה כלל, ושני מלישנא דרבי אלעזר ורבי שמעון דלא נקטי דמצותו קודמת, ולרבי אלעזר מעבב נמי: [ג] שמתה. ונטמאת עליה. רש"י:

ז

פרק

פרק ז - משנה א

[א] למת מצוה. נזיר מפרש במשנה ה' פרק דלעיל מדכתוב גביה לאביו כו'. והכי נמי [ב] בכהן גדול: [ב] נזיר כו'. שקדשתו עדיפא כיון שהזקיקתו תורה להביא קרבן על טמאתו. תוספות: [ג] עולם. ואפלו אמר נזיר עולם, מכל מקום סתם נזירות הוי שלשים יום. תוספות. ואפשר נמי לומר שקדשתו לא היתה מעולם אלא משנזר, מה שאין כן כהן גדול שאף על פי שלא היתה עליו קדשת כהן גדול אלא משנתמנה, מכל מקום היתה עליו קדשת כהן הדיוט. ועין תוספות יום טוב:

פרק ז - משנה ב

[ד] על אלו. למעוטי עץם כשערה שאינו מטמא באהל. גמרא. ופרשו התוספות דתנא והדר מפרש: **[ה]** דאי לא תימא הכי, על כזית מגלח על עצמו לא כל שכן. ובריש פרק ב' דאהלות מפרש לה הר"ב לנפל שלא נתקשרו אבריו. ועין תוספות יום טוב: **[ו]** נצל. לשון הפרשה, כמו ויצל אלהים [בראשית לא]. רש"י: **[ז]** ודלא קתני מלא חפנים, נראה לי לפי שאין מדרד העולם לקח בחפניו רקבון של מת אלא בתרוד וכיוצא בו: **[ח]** מגעו. חוץ מן הרקב, שאינו מטמא במגע, שאי אפשר שיגע בכלו שהרי אינו גוף אחד. הרמב"ם: **[ט]** על אלו. למעוטי סככות ופרעות. גמרא. ותנא והדר מפרש. תוספות: **[י]** ומביא כו'. לא גרסינן במשנה, דבגמרא מבעיא ליה, ואף על גב דאפשריטא ליה דמביא את קרבנותיו, מפל מקום שמע מנה דלא גרסינן ליה. וכן כתבו התוספות:

פרק ז - משנה ג

[יא] בית הפרס. ואף טמאת בית הקברות תנן בפרק ג' משנה ה' דאינה סותרת, אבל לאו מלתא פסיקא היא, שהרי יכול להטמאות בבית הקברות במתים דלשם ויסתר, לפיכך לא תני ליה הכא: **[יב]** ארץ העמים. שנזר בארץ ובתוך ימי נזירותו יצא לארץ העמים ונכנס. והא דתנן בפרק ג' משנה ו' מי שנזר כו' ואחר כך בא לארץ בית הלל אומרים נזיר בתחלה וסותר הקודמין, התם טעמא לפי שעשה נזירותו בחוץ לארץ כו'. רש"י. וטמאת ארץ העמים היתה נוהגת בזמן הבית מפני שהעמים בימים הקדמונים לא היו נזירים לקבר מתייהם במקום מיוחד, וכל מדרד כף רגל היה ספק קבר: **[יג]** וכפרוש רש"י. ובמשנה ד' פרק ב' דאהלות מפרש כפרוש רבינו חננאל: **[יד]** לאפוקי מרבי עקיבא דסוף פרקין. דאי לא תימא הכי לא איצטרך, דהא מרישא דתנן על חצי לג דם שמע מנה דעל רביעית דם לא. גמרא: **[טו]** צריך עיון לישנא דרבע. והרמב"ם פרש ואהל רצונו לומר שנגע באהל המת, או אם האהל על רבע עצמות והוא ענין מה שאמר ורבע: **[טז]** דאי לא תימא הכי לא איצטרך למתניה, דמאי שנא מרישא דתנן ועל חצי קב, שמע מנה דעל רבע לא. ועין תוספות יום טוב: **[יז]** הנוגעים. פרוש בעודם נוגעים, שאינן מטמאין טמאת שבעה [בבבלי שטף] אלא בחבורין. הראב"ד. ודעת הרמב"ם דאין צריך חבורין לשום כלי. ועין תוספות יום טוב: **[יח]** גמרו. צריך עיון למה לי למתני ימי גמרו, דליכא למימר דסותר, דאם כן מאי נפקא מנה במה שימי ספרו אינו סותר, הא כבר סתר מטעם ימי גמרו. תוספות: **[יט]** אין כו'. לפי שלא נאמר בו וכי יטמא לנפש אלא וכי ימות מת עליו, עד שיטמא מטמאות שהן מעצמו של מת. הרמב"ם: **[כ]** ומשמע דאינך כלהו קאי. ובארץ

העמים מפרש בגמרא דדוקא למתטמא בגושה ולא באוירה. ובאהל
ובכלים להרמב"ם אין צריך הזיה כו'. ובתוספות נחלקו, רבנו תם סובר
דבכלי מתכות צריך הזיה, ורבנו חיים כהן השיב לו איזה בית אשר תבנו
לי, דכל שהנזיר מגלח הכהן מזוהר עליו: **[כא]** ומתחיל כו'. והוא שתהא
נזירות מרבה כדי שיהא בו גדול שער שלשים יום לאחר שנתגלח
בתגלחות שתיים של מצרע. רש"י:

פרק ז - משנה ד

[כב] אינו דין כו'. והוא הדין דהנה ליה למימר על אהלות דלרבי עקיבא
אית ליה האי סברא, אלא משום דלגבי שערה דקמיתי ליה מנה מקל
וחמר לא מצי אמר על אהלות, לא אמר נמי גבי רביעית דם. רש"י: **[כג]**
וצריך לומר דהא דאמרן לעיל במשנה ב' דחצי לג דם הלכה היא כדמשמע
מפרוש הר"ב, דזהו דוקא לענין אהל. ולרש"י שכתב בסמוך, לית ליה
לרבי עקיבא הלכה ככלל:

ח

פרק

פרק ח - משנה א

[א] אחד. דאז הודע אליו חטאתו כתיב, מפל מקום. רש"י: **[ב]** להרמב"ם
באותו חצר או בית. ולהראב"ד באותו מעמד: **[ג]** לא מהכא ילפינן אלא
כמו שכתב הר"ב במשנה י"ז פ"ק ד' דטהרות (והוא מבאר בתוספות בחלין דף ט'
ב' דבור המתחיל הלכתא גמירי לה, ובריש נדה דבור המתחיל והלל. ועין בחבורינו פתחי נדה פותח...
שכתבתי בשני אפנים לישוב קשיות התוספות על נכון בעזרת ה'), ולהכי כתב כספק כו': **[ד]**
מגלחין. אם הם נשים או קטנים. דאלו גדולים אין מגלחין, משום
דאסורים בהקפת הראש מספק. גמרא: **[ה]** קרבן כו'. ואף על גב דספק
טמאה ברשות היחיד ספקו טמא מדאורייתא אין לטמא שניהו מכח זה
וליתו שניהם קרבן טמאה, כיון דממה נפשך חד מניהו טהור, דמסוטה

יִלְפִינּוּ, וְלֹא יִלְפִינּוּ אֶלָּא דָּבָר שְׂיִכּוּל לְהִיּוֹת. הַר"שׁ: **[ו]** טְהָרָה. קָרְבָּן טְמֵאָה וְקָרְבָּן טְהָרָה שֶׁנַּעֲשׂוּ כִּכָּר. תּוֹסְפוֹת: **[ז]** רְצוֹנוֹ לומר בְּגִמְרָא דְף י"ח. וַיִּלְפִי לְהוּ הֵתָם מִקָּרָא. וְעוֹלַת הָעוֹף, אִי בְעֵי מִיִּתִי לָהּ לְשֵׁם נְדָבָה, וְאִי בְעֵי לֹא מִיִּתִי לָהּ כָּלֵל, כִּיּוֹן דְּדוֹרוֹן בְּעֵלְמָא הִיא לֹא מְעַכְבָּא. רש"י: **[ח]** בְּהֵמָה. כְּדִי לְגַלַּח עַל אֶחָד מִן הַדָּמִים, שְׂפִיּוֹן שֶׁהוּא סִפְק טְמֵא בְּסוּף שְׁלֹשִׁים אֵינּוּ רְשָׁאֵי לְגַלַּח בְּלֹא הַבָּאת קָרְבָּנוֹתָיו. וְחֻטָּאת אֵינּוּ יְכוּל לְהַבִּיא, שְׂאִין חֻטָּאת בְּהֵמָה בָּאָה מִן הַסִּפְק, וְשְׁלָמִים טְעוּנוֹת לַחֵם וְזָרוּעַ בְּשִׁלָּה, וְאִין שְׁלָמִים כְּאֵלוֹ בָּאִים נְדָבָה. תּוֹסְפוֹת:

פרק ח - משנה ב

[ט] אַחַר כּוֹי. הַקְּשׁוּ בַתּוֹסְפוֹת דְּהִתְנַן בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ג' שְׂמִי שֶׁנֶּזֶר שְׁתִּי נִזְרִיּוֹת מְגַלַּח הָרֵאשׁוֹנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד וְהַשְּׁנִיָּה בְּיוֹם שְׁשִׁים וְאֶחָד, וְאִם כֵּן לֹא הָיָה אוֹכֵל בְּקִדְשִׁים עַד יוֹם שְׁשִׁים וְשָׁנִים שֶׁהוּא יוֹם הַבָּאת קָרְבָּנוֹתָיו בְּיוֹם שְׂאֵחַר יוֹם הַתְּגַלְּחַת, וְתִרְצוּ דְכִיּוֹן [וְדִתְנוּ לְעֵיל] שְׂאֵם גִּלַּח בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים דִּיזָא, שְׂמַע מִנָּה דְמִדְּאוּרִיתָא מְגַלַּח בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, וְהָכָא מִשׁוּם אֲכִילַת קִדְשִׁים הִקְלוּ בְּשִׁנֵי תְּגַלְּחוֹת רֵאשׁוֹנוֹת. וְכִתְבוּ דְלָפִי זֶה אוֹכֵל בְּיוֹם שְׁשִׁים גּוֹפִיָּה, דְּהָא תֵּנּוּ הֵתָם אִם גִּלַּח הַשְּׁנִיָּה בְּיוֹם שְׁשִׁים חִסַּר אֶחָד זָא. וְאַחַר, לָאו דְּיוֹקָא כּוֹי. וְדַעַת הַר"ב נִרְאָה דְאַחַר שְׁשִׁים דְּיוֹקָא, וְטַעֲמָא לְפִי שְׂאֵמְרוּ שִׁיָּהָא נֶזֶר שְׁתִּי נִזְרִיּוֹת שְׁלֵמוֹת דְּהֵינּוּ שְׁתִּי פְעָמִים שְׁלֹשִׁים, וְהוֹאִיל וְכֵן הַתְּגַלְּחַת רֵאשׁוֹנָה (כּוֹי) [צְרִיךְ] לְגַלְּחָה כְּדִין כָּל תְּגַלְּחַת נֶזֶר שְׂמִצּוֹתָהּ לְכַתְּחֵלָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד. וְהֵינּוּ דְכָתַב וְלֹא אַחַר שְׁלֹשִׁים כּוֹי, אֲבָל הַשְּׁנִיָּה מְגַלְּחָה בְּיוֹם הַשְּׁשִׁים, וְהֵינּוּ דְכָתַב שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמְגַלַּח, וַיֵּשׁ לומר דְּהָכִי קָאָמַר, וּמְגַלַּח בְּיוֹם הַשְּׁלֹשִׁים עֲצָמוֹ. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[י]** מוֹקִי לָהּ בְּגִמְרָא בְּאִשָּׁה וְקָטָן דְּלָאוּ בְּנֵי חַיּוּבָא דְּהַקְּפַת רֵאשׁ נִינְהוּ כְּדִלְעִיל: **[יא]** וְהֵם נַעֲשִׂים בְּחוּץ וְלֹא הָיוּ בְּהוּ מִשׁוּם חֲלוּן בְּעֵזְרָה. גְּמָרָא: **[יב]** דְּאֵלוֹ חֻטָּאת וְשְׁלָמִים לֹא כְּדִלְעִיל וְעוֹד דְּהָכָא דְּסִפְק מִצְרַע הוּא וְאֵינּוּ יְכוּל לְהַנִּיף, וְשְׁלָמִי נֶזֶר טְעוּנוֹת תְּנוּפָה. תּוֹסְפוֹת: **[יג]** לְפִי שְׂאֵינּוּ מִתְּנָאֵי טְהָרָה שְׁלֹא יְהִיָּה בֵּין תְּגַלְּחַת לְתְּגַלְּחַת אֶלָּא שְׁבַעָה יָמִים וְלֹא יוֹתֵר. אֶלָּא הַכּוֹנֵה שְׁלֹא יְהִיָּה פְּחוֹת. הַרְמְב"ם: **[יד]** וְעֲשִׂיר שְׂאֵינּוּ יוֹצֵא בְּקָרְבָּן עֲנִי כִּיצַד יַעֲשֶׂה, יְכַתֵּב נְכַסִּיו לְאַחַר וּמְבִיא קָרְבָּן עֲנִי. תּוֹסְפוֹת: **[טו]** כֶּךָ הַשִּׁיב רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי לְתַלְמִידָיו, לְפִי שְׂאֵינּוּ שׁוּי, דְּגִלּוֹת חֲלוּטוֹ שֶׁל מִצְרַע לְגַדֵּל שְׁעַר שֶׁל יָמֵי סְפוּרוֹ, וְגִלּוֹת נֶזֶר טְהוֹר לְהַעֲבִיר דְּאֵינּוּ צְרִיךְ עוֹד גְּדוּל, וְגִלּוֹת דִּימֵי סְפוּרוֹ שֶׁהוּא גַם כֵּן לְהַעֲבִיר מִכָּל מְקוֹם גִּלּוּחוֹ לְפָנֵי זְרִיקַת דָּמִים, שֶׁהָרִי בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְגַלַּח וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי מְבִיא קָרְבָּנוֹתָיו. וְגִלּוֹת דְּנֶזֶר טְהוֹר אַחַר זְרִיקַת אֶחָד מִן הַדָּמִים וְגִלּוֹת דְּנֶזֶר טְמֵא שֶׁהוּא גַם כֵּן קֹדֶם זְרִיקַת אֶחָד מִן הַדָּמִים, מִכָּל מְקוֹם אֵינָם שׁוּי, דְּמִצְרַע לְפָנֵי בִיאַת מִים כְּדִכְתִּיב [וַיִּקְרָא יד] בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שְׁעָרוֹ [וַיִּזְוֶה] וְרַחֵץ אֶת בְּשָׂרוֹ

בַּמִּים וְטָהַר. וְנִזְיֵר טָמֵא אַחֲרַי בִּיאַת מִיָּם כְּדָכְתִּיב [בַּמִּדְבָּר ו] וְגַלַּח רֵאשׁוֹ בְּיוֹם
טָהַרְתּוֹ, מִשְׁמַע לְאַחַר טָהַרָה, דְּמַגִּלַּח לְאַחַר בִּיאַת מִיָּם: [זט] מָאָה
וְעֶשְׂרִים יוֹם. לְפִי מָה שֶׁכָּתוּב בְּדַבְּרֵי הַר"ב דְּאַחַר שְׁשִׁים דְּוָקָא וְיוֹם הַגְּלוּחַ
הוּא בְּיוֹם הַשְּׁשִׁים, וְנִמְצָא שֶׁמִּחֲשֵׁב לְנִזְיֵרוֹת הַשְּׁלִישִׁי מִיוֹם הַשְּׁשִׁים לְפִי
שְׁעוּלָה לְכָאן וּלְכָאן, וְנִמְצָא [שְׁתַּגְּלַחַת] הַשְּׁלִישִׁית בְּיוֹם תְּשַׁעִים וְהַרְבֵּיעִי בְּיוֹם
מָאָה וְעֶשְׂרִים, וְבוֹ בְּיוֹם מִתֵּר לְשִׁתּוֹת יָנן כּו'. וְאַחֲרַי, לָאוּ דְוָקָא. וְאַיִדִּי
דְרִישָׁא נְקֻטִיָּה. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ט

פרק

פרק ט - משנה א

[א] וְאִינוּ כּוֹפֵה כּו'. פְּרוּשׁ הַכִּפְיָה לְחוּדָא לֹא מִהֲנִיָּא אֵלָא צְרִיךְ שְׁגִים כּוֹן
יְבַטְלֵנוּ בְּלִבּוֹ, כְּמוֹ שְׁאִיתָא בְּמִשְׁנָה ח' פְּרָק י' דְנִדְרִים: [ב] וְכִי תִימָא אִמְאִי
יֵשׁ לָהּ נִזְיֵרוֹת, בְּגִמְרָא מִפִּיק לָהּ מִקְרָא דְכְּתִיב וְאַמְרַתְּ אֵלֵיהֶם, לְרַבּוֹת
אֶת הָעֶבְדִּים, וְלֹא תִילַף לָהּ מִשְׁאַר נְדָרִים: [ג] קֶשֶׁה מֵאִי שְׁנָא שְׁבוּעוֹת
מִנְדָרִים כּו'. וּמִסִּיק וְנִרְאָה וְדֵאִי שְׁגִרְסָא אַחֲרַת הִיתָה לְהַר"ב בְּגִמְרָא.
וְטַעֲמָא רַבָּה נִרְאָה לִי לְחַלֵּק בֵּין נְדָרִים לְשְׁבוּעוֹת, שֶׁהַנְּדָרִים אֲסוּר חֲפָצָא
עֲלֵיהּ וְהַשְּׁבוּעוֹת אֲסוּר נַפְשִׁיָּה אַחֲפָצָא, וְלִפְיִכְךָ שְׁבוּעוֹת דְּאֲוֹסֵר נַפְשִׁיָּה וְאִין
לוֹ רְשׁוֹת לְעַצְמוֹ אִין חֲלוּן כָּלֵל אֵיזָה שְׁבוּעָה שְׁתֵּהִיָּה, אֲבָל נְדָרִים שְׁאֲוֹסֵר
הַחֲפָצָא עֲלֵיו, כְּשֶׁאִין לְרַבּוֹ שׁוּם הַרְעָה בְּזָה הַנְּדָר, שְׁפִיר נֶאֱסָר הַחֲפָצָא עֲלֵיו:
[ד] לְפִי זֶה, הַפֵּר לְאִשְׁתּוֹ הַפֵּר עוֹלָמִית, פְּרוּשָׁא קָא מִפְּרֵשׁ. וְזֶה לְשׁוֹן רַש"י,
חֲמֵר בְּעֶבְדִּים מִבְּנֵשִׁים שֶׁהוּא מִפֵּר נְדָרֵי אִשְׁתּוֹ וְאֵיזָה חֲמֵר בְּעֶבְדִּים
מִבְּנֵשִׁים, שְׁאִם הַפֵּר לְאִשְׁתּוֹ הַפֵּר לָהּ עוֹלָמִית: [ה] שְׁקִיבֵל עֲלֵיו, וּמִתְחִיל
וּמוֹנָה כְּבִתְחִלָּה, וְאִם מְנָה קֶצֶת בְּפִנֵּי רַבּוֹ, מִשְׁלִים אֶת הַשְּׁאַר. רַש"י: [ו]
וְרַבִּי יוֹסִי אֹמֵר וְכו'. וְהַרְמַב"ם פָּסַק כְּרַבִּי מֵאִיר. וְהַרְאֵב"ד הַשִּׁיג דְּרַבִּי
מֵאִיר וְרַבִּי יוֹסִי הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי:

פרק ט - משנה ב

זי ומשמע דאלו קבר התהום לא הייתה ידועה מקרי. וכן הוא בהדיא בגמרא. ותימה לי שהרי נודע למי שקברוהו שם [בפרק ז' דפסחים] והתוספות כתבו ואיכא למימר כגון שנפל בקבר ומת: **ח** במשנה ז' פרק ז' דפסחים כתב דלאחר שהביא קרבנותיו אין צריך להביא קרבן טמאה, משמע דלא אכפת לן בגלות כו'. ונראה שהר"ב סובר כלשון אחר שפרש רש"י, דבטמאת התהום אפלו רבנן מודו דנזרק אחד מן הדמים סגי. ומיהו לשון הר"ב בפסחים אינו מדקדק. ועין תוספות יום טוב: **ט** במשנה ח' פרק ד' דטהרות ועין שם: **י** טמא. דספק טמאה ברשות היחיד ספקו טמא. תוספות: **יא** משקע. לשון הרמב"ם, וכבר הגיע לך מזה המקום ענין צריך שיהיה מצוי לזכרון תמיד, והוא שהמת כשנמצאהו בענין [שאפשר] שלא ידע אותו שום אדם בזה המקום, הנה אנחנו נחשבהו במדרגת טמאת התהום אלא אם כן שנמצא מי שיידע כו'. ואם נמצאהו מגלה ונראה, לא נאמר אולי לא עבר שום אדם עליו ולא ראהו ואין מי שיידעהו, אלא נאמר שכבר נודע ואינה טמאת התהום: **יב** וכן פרשו התוספות. ואין לשון התנא סובל פרוש זה. ומלשון הרמב"ם נראה שהוא טעם למה נלך אחר החזקות, וזה לפי שאם לא נלך אלא נאמר שאפשר שנשתנה ממה שהיה מחזק בו לא נוכל לעמד בשום ענין, שכשתאמר אפשר שהוא כן תוכל כמו כן לומר בהפך, שהאפשרים אין להם תכלית שנוכל לעמד בשום אחד מהם, וזהו שרגלים לדבר, כלומר שאין עמידה בדבר האפשרי וכאלו יש לו רגלים להלוך תמיד:

פרק ט - משנה ג

יג שלשם קבורה נקבר שם. אבל ידוע שיש כאן קבר ולא נודע אי לשם קבורה אי לפי שעה, לא מקרי מצוי. תוספות: **יד** שאם מצא אחד מגיד או שלשתן מגידים אמרינן דהכי אתרמי שנהרגו לשם ונקברו שם שלא בבית הקברות, ולא מחזקינן לה בשכונת קברות אלא נוטלו ואת תבוסתו. רש"י. ותוספות מפרשי כדאיתא בגמרא דמת שחסר אין לו תבוסה ואין לו שכונת קברות, ושפא הלכה למשה מסיני הוא. עד כאן: **טו** תבוסתו. הרמב"ם פרש תבוסה המקום שמתגלגל בו. נגזר מלשון מתבוססת בדמיון [תבוסתו טו]: **טז** שנעשה מחמת הדם שיצא ממנו ומחמת מהל שיצא מן המת. רש"י: **יז** דאמרינן כשעור שלש אצבעות נבלע בקרקע. רש"י: **יח** כלומר דאלו נקברין רצופין בפחות מארבע אמות איכא למימר דעל ידי הדחק נקברו לשם על מנת לפנותו היום ולמחר כו'. ומפרש רבנו תם דהני שלשה הינו שנים לרחב ואחד לארך. ועין תוספות יום טוב: **יט** כלומר אבל בבבא בתרא פרק ו' גרסינן לה. ועין תוספות יום טוב: **כ** ולפי זה החצר עוודף אמה מכאן ומכאן, שאין ארך המערה כנגד החצר אלא רחבה: **כא** ולשון גמרא, כגון שבדק

בְּאַלְכֶסוֹנָה, וּפְרֵשׁ רִשְׁבִּים שֶׁבְּדָק מְעַרְהָ רֵאשׁוֹנָה בְּאַלְכֶסוֹנָה כְּדֵי שְׂיִמְצָא יָפָה אֶת הַמְּתִים, שָׂאֵם זֶה נִמְשָׁךְ לַפְּנִים מִזֶּה אוֹ הָאֶחָד מִן הַמְּתִים קִצֵּר וְהָאֶחָד אֶרֶךְ, הָרִי נֶקֶל לְמִצָּא כִּלּוֹ בְּאַלְכֶסוֹן. הַרִ"שׁ: **[כב]** וְכֵן כָּתַב הַרְמַב"ם, אֶלְכֶסוֹנָה שֶׁל מְעַרְהָ יוֹתֵר מְשַׁבֵּעַ אַמּוֹת, לְכֵן לָקַח הוּא שְׂמֹנֶה לְחֻמְרָא. עַד כָּאן. וְעֵינֵי תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב אֵיכוֹת הַחֻשְׁבוֹן: **[כג]** וְתִנָּא לְשׁוֹן קִצֵּר נֶקֶט בְּדִיקַת עֶשְׂרִים אַמָּה, לְאַשְׁמַעִינָן דְּאֶרְךָ שְׁתֵּי מְעָרוֹת וְחֻצֵּר לֹא הָיוּ אֶלָּא עֶשְׂרִים אַמּוֹת. וּמִדְּעַתְּךָ צָא וּבְדָק בְּדִיקוֹת עֶשְׂרִים טוֹבָא בְּכָל צַד דְּאִיבָא לְסַפְקִינְהוּ. הַרְשֵׁב"ם. וְעֵינֵי תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כד]** וּלְפָרוֹשׁ הַרְמַב"ם לְעִיל אוֹת י"ב הָכִי קְאָמֵר, שְׁחִזְקַת הַשְּׂדָה מְחִזְקַת לְשְׁכוֹנַת קְבָרוֹת, וְלָמָּה נִלְךְ אַחַר הַחִזְקָה וְלֹא נֵאמַר שְׂאִפְשֵׁר שְׂאִין כָּאן אֶלָּא קִבֵּר זֶה שְׂרָגְלִים לְדַבֵּר הָאִפְשָׁרִי וְיִלְךְ לֵלֵא תַכְלִית, וּלְפִיכֵךְ נַעֲמִיד עַל הַחִזְקָה:

פרק ט - משנה ד

[כה] אֵלִיבָא דְכָלִי עֲלָמָא מְפָרֵשׁ. אָבֵל לְחַכְמִים ^[אֶפְלוֹ] בְּאֶחָד שְׁבָא בְּשַׁנֵּי נִגְעִים כְּדַתְנָן בְּמִשְׁנֵה ד' פֶּרֶק ה' דְּנִגְעִים: **[כו]** כְּדִילְפִינָן לִיה מְקָרָא בְּרִישׁ פֶּרֶק ב' דְּכַרְתוֹת. וְעֵינֵי תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כז]** וְלִסְפָּר שְׁבַעַה נְקִיִּים וְלִטְעוֹן בִּיאַת מִים חַיִּים: **[כח]** אָבֵל לֹא עִם הַשְּׁלִישִׁית לְקַרְבּוֹ, כְּמִפְרָשׁ בְּמִשְׁנֵה ב' פֶּרֶק ב' דְּזָבִים: **[כט]** כְּרַבְּנָן דְּזָבִים שָׁם. דְּלַרְבֵּי אֱלִיעֶזֶר דְּוָקָא לְרַבִּיעִית: **[ל]** אָנְסוּ. כְּמוֹ מֵאֶכֶל וּמִשְׁתֵּה וְהִנְךָ שְׁבַע דְּאֶמְרִינָן שְׁמִרְגִילִין זִיבוֹת, טַמָּא מְשִׁנְזַקֵּק לְטַמָּאָה. וְהַרְמַב"ם כָּתַב וּבְכָלֵל זֶה אִם הִכָּה עַל גִּבּוֹ אוֹ נִפְחָד: **[לא]** כְּדַתְנָן בְּזָבִים שָׁם וּפְרֵשׁ הַר"ב דְּהָאִי זִיבָה מְחַמַּת חוּלְשָׁא דְקָרִי הוּא כּוּי. וְנִרְאָה דְסָבִירָא לִיה דְּהוּי בְּכָלֵל חָלִי שְׁבַשְׁבַּעַה דְרַכִּים וְלִהְכִי לֹא תִנִּי בְשִׁמְנָה דְרַכִּים. אָבֵל קֶשֶׁה לִי דְמָאִי וְסַפְקוֹ וְקָרִיו סַפְקָא, קָרִי הוּא לִיה לְמַתְנִי. וְעֵינֵי תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בְּאֶרִיכוֹת. וּמְסִיק דְפָרוֹשׁ דְסַפְקוֹ הוּא כְּשִׁמְצָא עַל בְּגָדוֹ זִיבָה וְקָרִי וְאִינוּ יוֹדַע אִם בָּא הַזִּיבָה לְבָדוֹ וְסוֹתֵר שְׁבַעַה, אוֹ בָּאוּ יַחַד וְלֹא יִסְתֵּר אֶלָּא יוֹמוֹ. וּפְרוֹשׁ דְקָרִי הוּא כְּמוֹ שְׁפָרֵשׁ הַר"ב. וְאִם כֵּן אֵינָם עֲנִין אֶחָד. וְאִין בִּי כַח לְיִשֵּׁב לְשׁוֹן הַר"ב: **[לב]** וְהַקְשָׁה הַר"שׁ דְּהָא רַבְּנָן וְרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר בְּקָרְאִי פְּלִיגִי כּוּי ^[וְתַרְץ דְּאֶסְפְּקוֹ לְחַדָּא קָאִין]. וְלִי נִרְאָה דְאֶאֱנְסוּ קָאִי. וְטַעֲמָא דְקָרָא קְדָרִישׁ. וְעֵינֵי תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[לג]** שְׂרָגְלִים. בְּסִנְהֶדְרִין דָּף ע"ח פְּלִיגִי בְּפָרוֹשׁ דְקָרָא, וְאֶפְלוֹ הָכִי קְאָמֵר שְׂרָגְלִים לְדַבֵּר לְהַכְרִיחַ סְבָרְתוֹ שְׁדוֹרֵשׁ הַמְקָרָא ^[לְפָטְרָא]. וְהַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ דְקָאִי אֶתְנָא קָמָא, וְכְלוּמַר שְׂרָגְלִים לְדַבֵּר שְׁמַת מְחַמַּת מִכָּה זוֹ, דְּהָא אֶמְדוּהוּ לְמִיתָה. וְעֵינֵי תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ט - משנה ה

[לד] שְׂמוּאֵל. לְכַאוֹרָה נִרְאָה מְדִילִיף לֵיה מְשֻׁמְשׁוֹן, שְׁנִזְירוּתוֹ הִיָּתָה כְּנִזְירוּת שְׂמֻשׁוֹן דְּתַנְן בְּמִשְׁנָה ב' פְּרָק קמ"א. אֲבָל הֶרְמֵב"ס כְּתַב שְׂמוּאֵל הֶרְמֵתִי נְזִיר עוֹלָם הִיָּה, וְהָאוֹמֵר הֶרִינִי כְּשְׂמוּאֵל הֶרִי זֶה נְזִיר עוֹלָם. וְנִרְאָה לִי מִשׁוֹם דְּהִלְכָה כְּרַבְנֵן דְּשְׁבוּעוֹת דָּף ל"א דְּסִבְיָרָא לְהוּ דוֹן מִנָּה וְאוֹקִי בְּאַתְרָה. וְלַעֲלִיל תַּנְן דְּאִיכָּא בִּינֵיהוּ דְּשְׂמֻשׁוֹן וְנְזִיר עוֹלָם. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[לה]** כְּדַבְּרֵי. כֶּד דְּבַרֵי רַבִּי נְהוֹרָאִי. רַש"י: **[לו]** בְּשֻׁמְשׁוֹן כּוֹ'. כְּדַכְּתִיב [שׁוֹפְטִים יג] כִּי נְזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעֶר מִן הַבֶּטֶן. רַש"י: **[לז]** אֱלֹא כּוֹ'. כְּלוֹמַר בְּשְׂמוּאֵל לִיכָּא לְפָרֵשׁ מוֹרָה אֱלֹא שֶׁל בְּשָׂר וְדָם, דְּהַכִּי כְּתִיב קָרָא [שְׂמוּאֵל א וּנְתַתֵּנוּ לְהִי כָּל יָמֵי חַיָּיו וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה כּוֹ', שְׂמֻשְׁמַעוּתוֹ שְׁיִהְיֶה לְהִי, שְׁעַל מַלְכוּת שְׂמִים יִהְיֶה עָלָיו וְלֹא עַל מוֹרָא בְּשָׂר וְדָם. וְהַשִּׁיבּוֹ רַבִּי נְהוֹרָאִי שְׂאִי אֶפְשָׁר שְׁיִהְיֶה כּוֹ, שְׁהֶרִי מְצִינּוּ שְׁכַבְרָה הִיָּה עָלָיו מוֹרָא בְּשָׂר וְדָם. וְלִפִּי שְׁנַחֲלִקוּ בּוֹ אִם הִיָּה נְזִיר, לְפִיכָּד לֹא סִדְרוּ רַבְנּוּ הַקְדוּשׁ אֱלֹא בְּסוּף הַמִּסְכָּתָא. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: